

Lähiliikuntapaikka- ohjelma 2022–2032

Lähiliikuntapaikkojen ja ulkokuntoilupaikkojen
verkoston kehittäminen ja ohjelmointi

Helsinki

Julkaisija | Helsingin kaupunki /
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
ISBN: 978-952-386-187-9
Julkaisuvuosi: 2022

Sisällys

1. Johdanto	4	5. Liittymät muihin toimijoihin ja ohjelmiin ja palveluihin ..	31
2. Määritelmät	8	5.1. Helsingin liikkumishjelma	31
2.1. Ulkoliikuntapaikka	8	5.2. Ulkoilureitit	31
2.2. Lähiliikuntapaikka	8	5.3. Kuntoporrashjelma	32
2.3. Ulkokuntoilupakat	9	5.4. Koulujen ja päiväkotien pihojen kehittäminen ja peruskorjaukset	33
2.3.1. Ulkokuntosali	9	5.5. Leikkipaikat ja leikkipuistot	34
2.3.2. Suuri tai keskikokoinen ulkokuntoilupakka	10	5.6. Esteettömyys	35
2.3.3. Pieni ulkokuntoilupakka	10	5.7. Skeittipaikkaohjelma	37
3. Nykytilanteen kuvaus	13	5.8. Frisbeegolfohjelma	37
3.1. Lähiliikuntapaikkojen ja ulkokuntoilupakkojen tarve ja käyttö	15	6. Kehittämissohjelma lähivuosisille 2022–2032	38
3.2. Lähiliikuntapaikkojen suunnittelu, kunnossapito ja kustannukset	17	6.1. Tavoite	38
3.3. Helsingin lähiliikuntapaikkaverkosto	21	6.2. Investoinnit	39
3.3.1. Verkoston tarkastelumenetelmät.....	21	6.3. Kunnossapidon rahoitustarpeen tunnistaminen	39
3.3.2. Verkoston nykytilanne	22	6.4. Peruskunnostettavat lähiliikuntapaikat ja ulkokuntoilupakat	40
3.3.3. Verkoston kehittäminen	25	6.5. Uudet lähiliikuntapaikat	42
3.4. Verkostoa koskevan tiedon ylläpito.....	26	6.6. Uudet ulkokuntoilupakat	44
4. Palvelulinjaukset	29	6.7. Tiedonkulku ja tiedotus	46
		6.8. Muut kehitysehdotukset	46
		7. Lähdeluettelo	47

1. Johdanto

Tätä Helsingin kaupungin lähiliikunta- paikkaohjelmaa laadittaessa koronapandemia on rajoittanut ihmisten elämää yli kahden vuoden ajan, ja kaupungin tarjoamien lähiliikunta- ja luontopalvelujen käyttö on ollut valtavaa. Kasvun paikka-kaupunkistrategiassa (2021) Helsinki haluaa kohentaa liikkuvan elämän edellytyksiä ja edistää matalan kynnyksen liikkumisen mahdollistavia palveluja kuten ulkokunto-saleja. Strategiassa korostetaan tarvetta saada nuoret takaisin harrastusten pariin. Lisäksi halutaan vähentää alueiden eriytymistä, tarjota palveluja kasvavan kaupungin väestöpohjan ja asuntorakentamisen rytmissä, lisätä viihtyisyyttä ja kutsua eri ikäisiä ja taustaisia ihmisiä kohtaamisiin. Lähiliikunta- paikkaohjelmassa pyritään vastaamaan erityisesti näihin strategian tavoitteisiin.

Lähiikunnan käsite on laaja ja joustava. Eri kaupunkien lähiliikuntaohjelmissa käsiteltävien liikuntamuotojen rajaukset vaihtelevat. Yhteistä on kuitenkin tarjonnan maksuttomuus ja avoimuus: lähiliikunta- paikkoja ei voi ennalta varata eivätkä ne ole tarkoitettu

seuratoimintaan vaan spontaaniin ja vapaaseen liikuntaan ja kuntoiluun. Helsingin kaupunki määrittelee lähiliikunta- paikan seuraavasti: Lähiliikunta- paikalla tarkoitetaan laajalle käyttäjäryhmälle soveltuvaa monipuolista, liikkumaan innostavaa, viihtyisää liikunta- paikkaa, joka on käyttäjiensä helposti saavutettavissa ja vapaasti ja maksutta käytettävissä (Lähiliikunta- pakki 2011).

Lähiliikunnan perustoimintoja ovat pienet pelikentät, areenat, kuntoiluvälineet, liikunnalliset leikkivälineet ja levähdyspaikat. Pinta- alaltaan pienemmät ja toiminnoiltaan erikoistuneemmat ulkokuntoilupaikat ovat kasvattaneet erityisesti suosiotaan. Tässä työssä käsitellään sekä monipuolisesti varusteltuja, ensisijaisesti lasten ja varhaisnuorten mutta myös muiden käyttäjäryhmien liikuntaa tukevia lähiliikunta- paikkoja että nuorille ja aikuisille kohdistettuja ulkokuntoilupaikkoja. Lähiliikunnan erikoistoimintoja ovat esimerkiksi skeitti, parkour, tekniikkaradat, harjoitteluradat, senioriradat, yleisurheilupaikat ja frisbeegolf. Erikoistoimintoja ei ole tarkastelu tässä työssä. Kuntoportaista, frisbeegolf- radoista

”Rakentamisinvestointien yhtenä **tavoitteena on vähentää alueiden eriytymistä ja lisätä helsinkiläisten kaikkialla kokemaa viihtyisyyttä.** Tämä tarkoittaa investointeja puistoihin, leikkipuistoihin ja liikunta- paikkoihin. Kaupungin **palveluiden,** kuten koulujen, sosiaali- ja terveystalouksien, **kirjastojen ja liikuntamahdollisuuksien, pitää pysyä mukana alueiden väestöpohjan ja asuntorakentamisen rytmissä** ja mittakaavassa taloudellisesti kestäväällä tavalla.”

”Helsinki suunnittelee ja rakentaa veto- voimaista, viihtyisää ja kaunista kaupunkitilaa niin uusille kuin vanhoille alueille. **Hyvä kaupunkitila kutsuu eri-ikäisiä ja eritaustaisia ihmisiä kohtaamaan kaupungissa läpi vuoden,** hyvä kaupunkitila tekee mahdolliseksi viiptymisen ja oleilun, luo paikan kaupallisille palveluille ja toimii julkisen toiminnan näyttämönä.”

Kasvun paikka-kaupunkistrategia

ja skeittipaikoista Helsingin kaupunki on laatinut omat ohjelmat. Näistä frisbeegolf-ohjelmaa ja skeittipaikkaohjelmaa päivitetään parhaillaan. Myös pelikentät on rajattu tämän ohjelman ulkopuolelle.

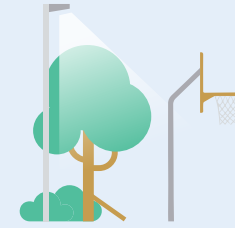
Lähiliikuntapaikat ovat osa monien eri ikäisten ja eri taustoista tulevien kaupunkilaisryhmien arkielämää. Ne tukevat monipuolisesti liikunnallisia ja sosiaalisia tarpeita, elävät ajassa ja mukautuvat muuttuviin olosuhteisiin. Ne voivat sijoittua niin liikunta-alueille, puistoihin kuin koulujen ja päiväkotien pihoillemkin. Matalan kynnyksen paikat kytkeytyvät arjen kulkureitteihin ja sopivat ympäristöönsä ja kaupunkikuvaan.

Helsingin kaupungin lähiliikuntapaikkaohjelman tavoitteena on Helsingin kaupungin lähiliikunnan palvelutason linjaaminen ja ohjelmointi. Tarkoituksena on kehittää tasapuolisesti helsinkiläisiä palveleva, riittävä ja monipuolinen lähiliikuntaverkosto. Työn aikana on täsmennetty ja yhtenäistetty lähiliikunnan määritelmiä ja luotu kokonaiskuva lähiliikuntapaikkojen nykytilasta niiden määrän, laadun ja saavutettavuuden suhteen. Työn aikana on lisäksi määritetty verkoston mitoituksen kriteerit ja ohjelmoitu lähiliikuntapaikkojen kehittämistarpeet seuraavan noin kymmenen vuoden jaksolle, minkä yhteydessä on huomioitu investointien lisäksi

kohteiden ylläpidon resurssit. Tässä työssä on myös sovittu lähiliikuntapaikkoja käsittävän tiedon ylläpidosta.

Ulkokuntoilupaikoista kerätään säännöllisesti käyttäjäpalautetta ja kahdessa ulkokuntoilupaikassa tehdään ajantasaista, laitekohtaista käytön seurantaa. Merkittävä osa osallistuvan budjetoinnin ohjelmassa tehdyistä kaupunkilaisten esityksistä koskee lähiliikuntaa. Saaduissa palautteissa toivotaan lisää lähiliikuntamahdollisuuksia ja nykyisen verkoston kunnon ylläpitoa. Tähän työhön ei ole sisällynyt asukasvuorovaiikutusta. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala järjestää säännöllisesti käyttäjäkyselyitä, joiden perusteella lähiliikuntaa kehitetään edelleen.

Lähiliikuntapaikkaohjelman avulla voidaan kehittää verkostoa järjestelmällisesti ja tasapuolisesti. Ulkoliikunnan lajien suosio vaihtelee ja uusia lajeja tai käyttötarkoituksiakin syntyy. Esimerkiksi frisbeegolfin suosio on ollut voimakkaassa kasvussa 20 vuoden ajan ja viime vuosina suoranaiseksi ilmiöksi ovat muotoutuneet kuntoportaat. Lähiliikuntaa palvelevia välineitä kehitetään monipuolisemmiksi ja ulkokuntoilupaikkojen laitteiden kehitys on ollut huimaa – karuista tukkipattereista ja leuanvetotangoista monipuolisiin ja säädettäviin kuntoiluvälineisiin.

”Helsingin tavoitteena on olla kaupunki, jossa edellytykset liikkuvaan elämään kohenevat niin, että kaupunkilaisten terveys paranee. Jokaista helsinkiläistä ikään katsomatta kannustetaan liikkumaan matalalla kynnyksellä. Liikkuminen sisältyy jokaiseen varhaiskasvatus-, koulu- ja opiskelupäivään. Lisäämme liikuntapaikkarakentamista painottaen tilojen avointa ja tehokasta käyttöä. Kiinnitämme huomiota myös matalan kynnyksen liikkumisen mahdollistaviin elementteihin kaupunkitilassa, kuten kuntoportaisiin, ulkokuntosaleihin sekä penkkeihin ja laitureihin.

Erityisesti koronapandemian jälkeisenä aikana on tärkeä panostaa siihen, että nuoret saadaan takaisin harrastusten pariin.”

Kasvun paikka -
kaupunkistrategia

Ohjelman yhteydessä on myös pohdittu sitä, miten lähiliikunta tulee kehittymään tulevana vuosina.

Lähiliikuntapaikkaohjelma on laadittu syksyn 2021 ja kevään 2022 aikana työryhmässä, jonka muodostivat kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan liikuntapalvelujen, kaupunkiympäristön kaupunkitila- ja maisemasuunnittelun sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan edustajat. Työryhmään kuuluivat:

Stefan Fröberg pj.
Jussi Luomanen
Petri Angelvuo
Pekka Jyrkiäinen
Kimmo Isotalo
Hanna Kietäväinen-Sirén
Tero Santaoja
Minttu Perttula

*Kalasadama Sport park, 2017.
Helsingin kaupungin aineistopankki / Riku Pihlanto*

Lähiliikuntapaikkaohjelman raportti on laadittu WSP:ssä, jossa työhön osallistui-
vat Elina Regårdh (projektipäällikkö), Jouni
Heinänen, Leila Soinio, Jari Aaltonen ja Ari
Kujala.

Työryhmä on kokoontunut 8 kertaa. Työn
taustaksi ja tueksi on järjestetty eri teemoja
käsittelyä ja eri toimijoita ja sidosryhmiä
tavoitellut ryhmähaastattelujen kierros.
Haastattelujen teemoja olivat nuoriso,
Helsinki Gym-konsepti, esteettömyys ja
seniorit, puistojen lähiliikunta, koulujen ja
päiväkotipihojen lähiliikunta, kunnossapito
ja investoinnit. Haastateltavina oli yhteensä
28 asiantuntijaa, pääosin Helsingin kaupun-
gilta.

Lähiliikuntapaikat ovat kaikille avoimia ja maksutto- mia vapaaseen ja spontaaniin liikuntaan ja kuntoiluun tarkoitettuja alueita

*Lähiliikunnan piiriin kuuluvat Helsingin kaupungissa monet urheilun ja liikunnan lajit. Lähiliikuntaohjelma keskittyy määrittelemään lähiliikuntapaikkojen ja ulkokuntoilu-
paikkojen palvelutarjontaa ja verkostoja.*

2. Määritelmät

2.1. Ulkoliikuntapaikka

Ulkoliikuntapaikka on sateenvarjotermi kaikenlaisille ulkotilojen liikunta-alueille. Helsingissä ulkoliikuntapaikkoja ovat liikuntapuisot, kentät ja lähiliikuntapaikat, maauimalat ja uimarannat, tenniskentät, kuntoradat, tekojääkentät ja luistelukentät sekä ladut ja talviuintipaikat (Helsingin kaupunki 2022).

2.2. Lähiliikuntapaikka

Lähiliikuntapaikat ovat olleet 2000-luvun alusta lähtien merkittävässä asemassa Suomen liikuntapaikkarakentamisen valtakunnallisissa strategioissa. Niiden rakentamista on tuettu muun muassa valtionavustuksilla. Lähiliikuntapaikat.fi-sivustolla esitellään valtionavustusta saaneita lähiliikuntapaikkahankkeita, joita on toteutettu alakoulujen ja yläkoulujen pihojen yhteyteen, puistoihin ja muihin kohteisiin. Monet kaupungit ovat laatineet lähiliikuntapaikkaohjelmia palvelun kehittämiseksi. Lähiliikuntapaikan määritelmä on kuitenkin väljä. Eri kaupungit ovat

rajanneet lähiliikuntapaikat hieman vaihtelevasti: esimerkiksi Oulussa myös kuntoreitit ja ladut luetaan lähiliikuntapaikoiksi, Espoossa puolestaan muun muassa uimarannat (Oulun kaupunki 2018, Espoon kaupunki 2019). Yhteistä on kuitenkin tarjonnan maksuttomuus ja avoimuus: lähiliikuntapaikkoja ei voi ennalta varata eivätkä ne ole tarkoitettu seuratoimintaan vaan spontaaniin ja vapaaseen liikuntaan ja kuntoiluun.

Helsingissä lähiliikuntapaikalla tarkoitetaan ulkotiloissa olevia kunnallisia, kaikille käyttäjille avoimia laajoja lähiliikunta-alueita ja ulkokuntoilupaiikkoja (Lähiliikuntapakki 2011). Tässä lähiliikuntapaikkaohjelmassa käsitellään monipuolisesti varusteltuja, ensisijaisesti lasten ja varhaisnuorten liikuntaa tukevia, mutta myös muita käyttäjäryhmiä palvelevia lähiliikuntapaikkoja sekä nuorille ja aikuisille kohdistettuja ulkokuntoilupaiikkoja. Kuntoportaista, frisbeegolf-radoista ja skeittipaikoista Helsingin kaupunki on laatinut omat ohjelmat. Frisbeegolf-ohjelmaa ja skeittipaikkaohjelmaa päivitetään parhaillaan.

Lähiliikuntapaikat tarjoavat erityisesti lapsille ja nuorille sopivia leikkisän liikunnan ja liikkumisen mahdollisuuksia. Lähiliikuntapaikat ovat käytettävissä vuoden ympäri ja myös pimeään vuorokaudenaikaan. Niissä ei ole kuitenkaan talvikunnossapitoa eikä erityisiä talvitoimintoja.

Lähiliikuntapaikkojen perustoimintoja ovat pienet pelikentät, areenat, kuntoiluvälineet, liikunnalliset leikkivälineet ja levähdyspaikat. Erikoistoimintoja ovat mm. skeitti, parkour, tekniikkaradat, harjoitteluradat, senioriradat, yleisurheilupaikat ja frisbeegolf. Lähiliikuntapaikkaan voi sisältyä myös ulkokuntosali tai ulkokuntoilupaiikka. Osa lähiliikuntapaikoista ja ulkokuntoilupaiikoista täyttää esteettömyyden erityistason vaatimukset ja osa niistä on kohdistettu erityisesti senioreille.

Lähiliikuntapaikan alustamateriaali on liikuntamuodon mukainen. Lähiliikuntapaikkaan kuuluvat opaste, roskapiste ja pyörätelineet. Toiminta-alueen pinta-ala määräytyy tavoiteltujen toimintojen perusteella.

Lähiliikuntapaikkoja ylläpitävät Helsingissä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan lisäksi kaupunkiympäristön toimiala (puistojen lähiliikunta) ja kasvatuksen ja koulutuksen toimiala yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan kanssa (koulujen pihat).

2.3. Ulkokuntoilupaikat

Ulkokuntoilupaikka on yksi lähiliikuntapaikan muodoista. Ulkokuntoilupaikkoja sijaitsee Helsingissä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ylläpitämissä liikuntapuistoissa, lähiliikuntapaikoilla, ulkoilureiteillä ja uimarannoilla sekä Kaupunkiympäristön toimialan ylläpitämillä puistoalueilla.

Helsingin kaupunki on tarkastellut vuonna 2017 kaupunkiympäristön toimialan ylläpitämillä puistoalueilla sijaitsevien ulkokuntoilupaikkojen verkostoa (Malmström 2017). Tällöin ulkokuntoilupaikat luokiteltiin kolmeen tasoon toimintojen määrän perusteella, taso 1: alle neljä toimintoa, taso 2: neljä tai useampia toimintoja sekä taso 3: merkittävä, laajempi kokonaisuus.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala on kehittänyt ulkokuntoilupaikkatarjontaa. Tämän lähiliikuntaohjelman laatimisen yhteydessä ulkokuntoilupaikat päätettiin jakaa palvelutasonsa perusteella kolmeen ryhmään: ulkokuntosali, suuri tai keskikokoinen ulkokuntoilupaikka ja pieni ulkokuntoilupaikka.

2.3.1. Ulkokuntosali

Ulkokuntosali tarjoaa erityisen laajan ja monipuolisen kuntoiluvälineistön, joka sopii myös tavoitteellisesti harjoittelevalle ja urheilevalle käyttäjälle. Välineitä on tyypillisesti noin 8–15. Välineet ovat säädettävissä käyttäjien koon ja tarvittavan harjoitusvastuksen mukaisesti. Ulkokuntosali perustetaan urheilualustalle ja se aidataan. Ulkokuntosalin välittömässä läheisyydessä on roskapiste, pyörätelineet ja mahdollisuus levähtämiseen. Ulkokuntosalit ovat esteettömyyden perustaosa.

Ulkokuntosalin iltakäyttö turvataan valaistuksen avulla, mutta talvikunnossapitoa ei järjestetä. Ulkokuntosalin käyttäjiä opastetaan laitteiden käyttöön vähintään opastaulun avulla.

Monitoimiteline - räkki - on tarkoitettu kehonpainoharjoitteluun, ja käyttäjä voi itse ideoida käyttötapaan. Kuva on Puotilankentältä / Helsingin kaupunki.

Ulkokuntosalit sijaitsevat liikuntapuistojen ja suosittujen uimarantojen yhteydessä. Toiminta-alueen pinta-ala on yleensä 140–230 m². Ulkokuntosaleja ylläpitää kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala.

2.3.2. Suuri tai keskikokoinen ulkokuntoilupaikka

Suuren tai keskikokoisen ulkokuntoilupaikan välineistö on monipuolinen ja tarjoaa kuntoiluvälineitä monenlaisille käyttäjille. Välineitä on noin 5–10. Välineet ovat säädettävissä käyttäjien koon ja tarvittavan harjoitusvastuksen mukaisesti tai ovat muuten valittu liikunnallisista perusteista. Suuri tai keskikokoinen ulkokuntoilupaikka perustetaan tasaiselle, mielellään kiinteälle alustalle. Paikkaan kuuluu opaste ja roskapiste sekä pyörätelineet ja mahdollisuus levähtämiseen. Suuria ja keskikokoisia ulkokuntoilupaikkoja sijoitetaan liikuntapuistoihin, lähiliikuntapaikkoihin ja uimarannoille, ulkoilureittien lähtöpisteisiin ja puistoihin tai koulupihoihin. Ulkokuntoilupaikan sijainti ja kohderyhmä vaikuttavat sille asetettaviin suunnittelullisiin tavoitteisiin.

Puistoissa ja koulupihoissa välineet joko toteutetaan leikkipaikkastandardit täyttäväksi

tai ne erotetaan selkeästi leikkiin tarkoitettuista alueista suunnittelullisin keinoin. Tarvittaessa ulkokuntoilupaikka myös aidataan. Leikkipaikkastandardin noudattaminen johtaa siihen, että kuntoiluvälineiden valikoima supistuu. Usein harjoitusvastus ei ole säädettävissä ja ulkokuntoilupaikan palvelutaso vastaa lähinnä satunnaisen kuntoilijan, ei tavoitteellisen harjoittelijan tarpeisiin.

Suuri tai keskikokoinen ulkokuntoilupaikka on vähintään esteettömyyden perustasoa Erikoistason esteetön ulkokuntoilupaikka sijoitetaan helposti saavutettavalle mutta rauhalliselle paikalle liikuntapuiston yhteyteen, jolloin voidaan varmistua riittävästä kunnossapidosta, turvallisuudesta ja oheispalveluista. WC:n käyttömahdollisuus ja vesipiste ovat suositeltavia. Välineet valitaan heikkovoimaisillekin sopiviksi ja ne sijoitetaan väljästi, jotta myös avustajalle tai apuvälineille jää tilaa. Välineiden mitoittamiseen tulee kiinnittää huomiota, jotta ne palvelevat myös pienikokoisia käyttäjiä. Myös pyörätuolin käyttäjät ja näkövammaiset tulee ottaa suunnittelussa huomioon. Kuntoilupaikkaan tulee sijoittaa lisäksi istuinpenkki.

Toiminta-alueen pinta-ala on yleensä 80–160 m². Suuria ja keskikokoisia ulkokuntoilupaikkoja ylläpitävät kulttuurin ja vapaa-ajan

toimiala, puistoissa kaupunkiympäristön toimiala ja koulupihoilla kasvatuksen ja koulutuksen toimiala yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan kanssa.

2.3.3. Pieni ulkokuntoilupaikka

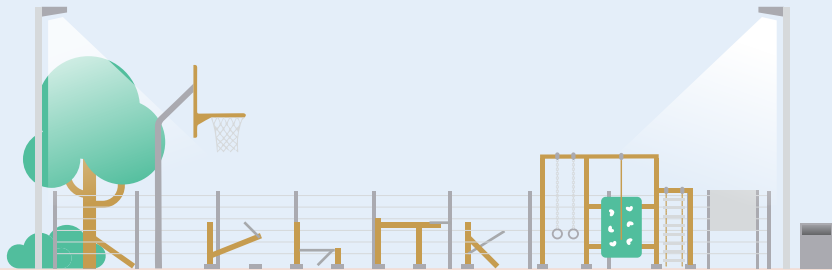
Pieni ulkokuntoilupaikka tarjoaa kuntoilijalle vähintään kolme perustoimintoa. Nämä ovat joko kolme erillistä välinettä tai yksi suurempi yhdistelmäväline. Pieniä ulkokuntoilupaikkoja sijoitetaan suosittujen ulkoilureittien liittymäkohtiin, helposti havaittaville, avoimille ja valoisille paikoille. Niitä ylläpitää kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala.

Myös puistoissa ja lähiliikuntapaikoissa voi olla pieniä ulkokuntoilupaikkoja. Toiminta-alueen pinta-ala on yleensä 30–50 m². Puistoissa sijaitsevista ulkokuntoilupaikoista vastaa kaupunkiympäristön toimiala. Kuntoiluvälineiden valinnassa kiinnitetään huomiota yhtä lailla niiden tarjoamaan palvelutasoon kuin ympäristöön, johon ne sijoitetaan. Säädettävien ulkokuntoilulaitteiden lisäksi myös perinteiset ns. tukkipatterit ovat suosittuja. Pieni ulkokuntoilupaikka voi olla maapohjainen, haketettu tai kivituhkan pintainen.

Lähiliikuntapaikka

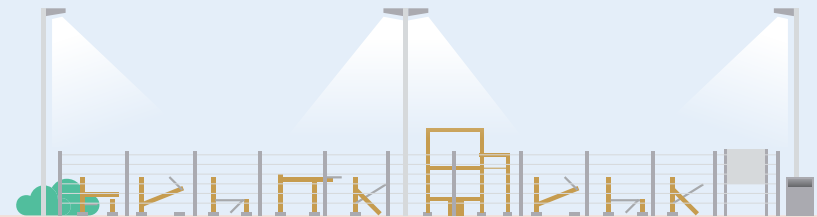
- Sijaitsee liikunta-alueella, puistossa tai koulupihalla.
- Laajoille käyttäjäryhmille, mutta yleensä erityisesti nuorille
- Perustoimintoja ovat pienet pelikentät, areenat, kuntoiluvälineet, liikunnalliset leikkivälineet ja levähdyspaikat.
- Erikoistoimintoja ovat mm. skeitti, parkour, tekniikkaradat, harjoitteluradat, senioriradat, yleisurheilupaikat, frisbeegolf
- Valaistu
- Alusta valitaan liikuntamuotojen mukaisesti
- Opaste, roskapiste ja pyörätelineet
- Sisältää myös esteettömiä liikuntamahdollisuuksia

Toiminta-alueen koko määräytyy tavoiteltujen toimintojen perusteella

Ulkokuntosali

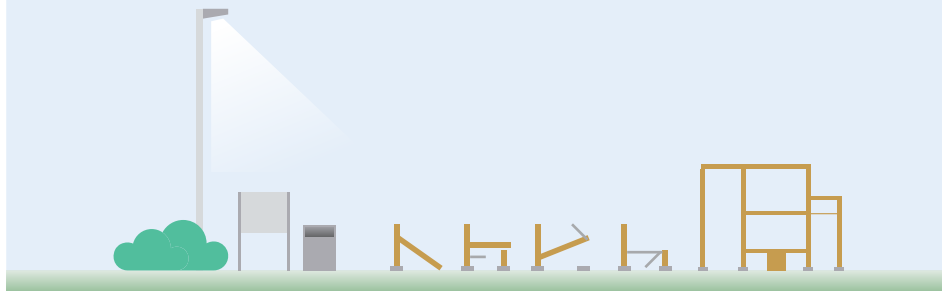
- Laaja ja monipuolinen, olevaan liikunta- ja urheilualueeseen liittyvä valaistu ulkokuntosali
- Kuntoilulaitteet, joissa painonsäätö, n. 8–15 välinettä
- Pinnoitettu alusta (esim. tekonurmi tai kuminen turva-alusta)
- Aidattu, roskapiste, opaste, pyörätelineet
- Esteettömyyden perustasoa

Toiminta-alue 140–230 m²

Keskikokoinen tai suuri ulkokuntoilupaikka

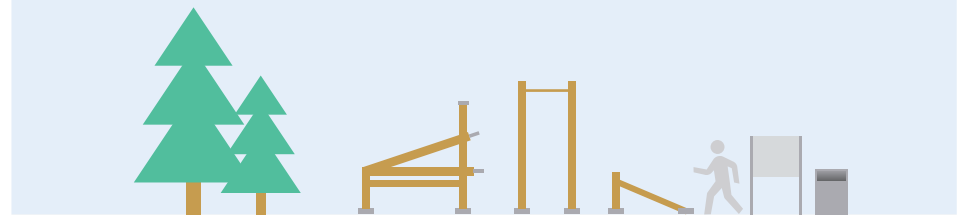
- Sijaitsee liikunta-alueen yhteydessä tai puistoalueella
- Kuntoilulaitteet, joissa on painonsäätö tai jotka on muuten valittu liikunnaliisin perustein
- Levähdyspaikka
- n. 4–10 välinettä
- Valaistu, mahdollisesti aidattu
- Tasainen, mielellään kiinteä, pinnoitettu alusta (esim. tekonurmi tai valettu turva-alusta)
- Opaste, roskapiste ja pyörätelineet
- Vähintään esteettömyyden perustasoa olevat esteettömät kuntoilupaikat sijoitetaan liikuntapuistojen yhteyteen, jolloin lähistöllä on myös wc ja vesipiste

Toiminta-alue 80–160 m²

Pieni ulkokuntoilupaikka

- Sijaitsee ulkoilureitin varrella, puistoalueella tai julkisen rakennuksen pihalla
- Pienialainen, valoisalle paikalle sijoitettu kuntoilupaikka
- Kehonpainolla toimivat tai säädettävät kuntoiluvälineet n. 3 kpl
- Puistoissa ja pihalla sovelletaan leikkiapaikkastandardien turvallisuusvaatimuksia
- Maapohja (esim. kivituhka tai hake)
- Opaste ja roskapiste suositeltavia

Toiminta-alue 30–50 m²

3. Nykytilanteen kuvaus

Helsingissä on valtakunnallisen Lipas-järjestelmän mukaan vuonna 2022 yhteensä 83 lähiliikuntapaikkaa. Näiden 83 paikan lisäksi Helsingin kaupungilla on kuntoportaita ja Espoossa sijaitsevia ulkoilualueiden lähiliikuntakohteita, joita ei ole käsitelty tämän linjauksen verkostotarkastelussa.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ylläpitämiä lähiliikuntapaikkoja on 26, kaupunkiympäristön toimialan ylläpitämiä paikkoja 61 (koulujen pihoilla, päiväkotien pihoilla ja puistoissa sijaitsevat lähiliikuntapaikat) ja yksityisen tahon ylläpitämiä 2.

Helsingin kaupungin ylläpitämiä ulkokuntoilupaikkoja on Helsingissä vuonna 2022 yhteensä 132 kappaletta. Luku perustuu Lipas-järjestelmässä olevaan paikkatietoaaineistoon sekä kaupungin eri toimialojen asiantuntijoilta saatuihin täydentäviin tietoihin. Sen lisäksi kaupungin puistoalueilla sijaitsee joitakin kymmeniä yksittäisiä ulkokuntoiluvälineitä. Kaupungissa on myös muutamia yksityisen tahon omistamia ja

ylläpitämiä ulkokuntoilupaikkoja, joista osa on maksullisia.

- Ulkokuntosaleja 8
- Suuria ja keskikokoisia ulkokuntoilupaikkoja 54
- Pieniä ulkokuntoilupaikkoja noin 70

Lähiliikuntapaikoista kuusi on esteettömiä ja ulkokuntoilupaikoista neljä. Lähiliikuntapaikkoja ja ulkokuntoilupaikkoja suunnitellaan, rakennetaan ja kunnostetaan paljon, joten sekä paikkojen määrä että laatu kehittyvät jatkuvasti.

Helsingin kaupungin lähiliikuntapaikat suunnitellaan usein puistohankkeiden yhteydessä. Tämän seurauksena alueilla käytetään paljon leikkivälineiden vuosisopimusvalmistajien välineitä, mutta toiminnot vaihtelevat yksilöllisesti kohteesta toiseen.

Ulkokuntoilupaikkojen tarjoamat palvelut kohdistuvat lihaskunnan kohottamiseen, mutta vaihtelevat välineistöltään. Vanhimmat ulkokuntoilupaikat ovat ns. tukkipatte-

reita, massiivisesta hirrestä rakennettuja yksinkertaisia ulkoilupaikkoja, joissa saattaa olla esimerkiksi yhdeksi kokonaisuudeksi yhdistetty leuanvetotanko ja vatsa- sekä selkälauta. Myös nostettavat tukit ovat tavallisia. Nämä erittäin kestävät laitteet sijaitsevat useimmiten luontoalueiden yhteydessä. Vanhimmat laitteet valmistettiin kaupungin omana tuotantona, mutta nykyisin uusia tehdään Keudan opiskelijatöinä.

Uudempaa ulkokuntoilulaitteistoa edustavat liikkuvaosaiset metalliset laitteet, joissa vastuksia ei voi kuitenkaan säätää. Laitteet eivät ole olleet kovin kestäviä ja käyttäjät ovat kritisoineet säätömahdollisuuden puutetta.

Uusimpana tulokkaana on Helsingin kaupungin kehittämä oma ulkokuntoilupaikkakonsepti, joka perustuu yhdessä laitevalmistajan kanssa kehitettyihin säädettäviin ulkokuntosalilaitteisiin ja niistä muodostettuihin kokonaisuuksiin. Suuri ulkokuntosalikokonaisuus tunnetaan myös nimellä Helsinki Gym. Kehittämistyön tuloksena pilottikohteen, Pirkkolan ulkokuntosalin,

käyttäjille syntyi loppuvuodesta 2017 monipuolinen uusi lisäpalvelu, Helsinki Gym -ohjemateriaali. Ohjemateriaaliin sisältyvät opaskyltit laitteisiin ja liikkeisiin, käyttöohjeet, säännöt, QR-koodin kautta avautuvat opasvideot, harjoitusohjelmat sekä palautteenantomahdollisuus (Koskinen 2017). Pirkkolan ulkokuntosalista on saatu käyttäjiltä paljon myönteistä palautetta.

Puistoihin on sijoitettu ulkokuntoilupaikkoja leikkivälineiden puitesopimusvalmistajien mallistoista ja Töölönlahdessa on jopa erityisesti puistoa varten muotoiltu laitekonaisuus. Laitteista on saatu negatiivista käyttäjäpalautetta säätömahdollisuuden puutteen vuoksi, mutta myös siksi, että laitteiden käyttötarkoitus on jäänyt käyttäjille epäselväksi.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on kartoittanut koulupihojen tarjoamia liikku-
mismahdollisuuksia ja määrittänyt kunnostusta tarvitsevat pihat. Koulupihojen liikunta suunnitellaan aina pihakohtaisesti. Osa pihosta täyttää lähiliikuntapaikan kriteerit ja on kirjattu lähiliikuntapaikaksi.

Ei-säädettävät ja leikkipaikkannormit täyttävät kuntoiluvälineet ovat kaiken ikäisille käyttäjille turvalliset. Turvahake on ympäristöystävällinen alusmateriaali, mutta haittaa välineiden saavutettavuutta. Kuva on Suursuonpuistosta / Helsingin kaupunki.

3.1 Lähiliikuntapaikkojen ja ulkokuntoilupaikkojen tarve ja käyttö

Lähiliikuntapaikat sijaitsevat leikkipuistoissa, koulupihoilla, puistoissa ja liikunta-alueilla. Lähiliikuntapaikkarakentamisen avulla uskotaan voitavan vähentää alueellisia hyvinvointieroja ja ehkäistä siten alueiden eriytymistä.

Helsingin koko väestön, saati lasten ja nuorten, hyvinvoinnin tasosta ja terveydelisestä tilasta ei ole saatavissa luotettavia tilastoja tarpeeksi pienellä aluetasolla. Alueellisia hyvinvointieroja on pyritty arvioimaan sosioekonomisten tunnuslukujen avulla, sillä tutkimustulokset osoittavat, että heikompien sosioekonomisten ryhmien hyvinvointi laajasti ajateltuna on keskimäärin alhaisempi kuin parempien (Mäki, Harjunen & Viikama 2020). Lasten ja nuorten ennaltaehkäisevien sosiaali- ja terveyspalvelujen tarveperusteisen rahoituksen kohdentamiseksi muodostettiin viidestä sosioekonomisesta muuttujasta koostuva sosioekonominen indeksi (Mäki, Harjunen & Viikama 2020). Indeksillä tunnustettiin Helsingin osa-alueita, joilla tarve lasten ja nuorten sote-palveluiden resursseille on suurin. Sosioekonomisen indeksin perus-

teella suurimman tarpeen osa-alueet sijaitsivat itäisissä ja koillisissa suurpiireissä, ja toiseksi suurimman tarpeen yksittäisiä osa-alueita tunnustettiin myös keskisessä, pohjoisessa ja läntisessä suurpiirissä. Lisäksi vuoden 2019 kouluterveyskyselyssä havaittiin itäisen suurpiirin alueen lasten harrastavan yleisesti vähemmän kuin Helsingissä keskimäärin (Määttä 2021).

Helsingissä on havaittu alueellista vaihtelua myös aikuisväestön liikunta-aktiivisuudessa. Alueellisen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen mukaan koko kaupungissa liikuntaa harrastamattomien ikävakioitu osuus vuosina 2013–2015 oli 18 prosenttiyksikköä, mutta peruspiiristä riippuen ero keskiarvoon saattoi olla jopa 10 prosenttiyksikköä keskiarvoa suurempi tai pienempi. Yli viisi prosenttiyksikköä kaupungin keskiarvoa enemmän liikuntaa harrastamattomia oli Mellunkylässä, Pasilassa, Vuosaaren ja Östersundomin yhdistetyllä alueella sekä Valtilassa. Vähiten liikuntaa harrastamattomia oli puolestaan Ullanlinnassa, Vironniemellä, Taka-Töölössä sekä Pakilassa (Mäki 2017).

Säädettävät kuntoiluvälineet ovat suosittuja. Ne täyttävät liikuntapaikkastandardit, mutta eivät ole turvallisia lapsille, joten niitä ei voida sijoittaa leikkipaikkojen yhteyteen. Valettu urheilualusta parantaa käytettävyyttä ja on esteetön. Kuva on Aurinkolahden uimarannalta / Helsingin kaupunki.

Lähiliikuntapaikat

Nykyisten lähiliikuntapaikkojen käytöstä ei ole tehty käyttäjäseurantaa. On myös luultavaa, että käyttäjät eivät välttämättä tiedä, että heidän käyttämänsä koulupiha tai leikkipuisto on myös lähiliikuntapaikka.

Lasten liikunta tapahtuu heidän lähiympäristössään. Koulupihojen liikuntaolosuhteet -tutkimuksessa (Norra ym. 2003) todetaan, että yksittäisistä liikuntapaikoista selvästi eniten käytetty oli oma koulupiha, ja pääosin kouluaihana.

Haastattelussa nousi esiin lähiliikuntapaikkojen merkitys nuorten kohtaamisen ja sosiaalisen toiminnan paikkoina. Lähiliikuntapaikoilla alkanut liikuntaharrastus johtaa toisinaan myös lajin aktiiviseen harrastamiseen. Parhaimmillaan lähiliikunnan tulisi sijaita siellä, missä nuoret liikkuvat: lähellä koulua ja kotia ja suosittujen kauppakeskusten läheisyydessä sekä nuorisotalojen lähellä. Taiteen yhdistäminen lähiliikuntapaikkoihin toisi niihin lisäarvoa.

Helsinkiläisnuoret voivat myös tehdä aloitteita kaupungille vaikuttamisjärjestelmä Ruudin avulla. Osa tehdyistä aloitteista koskee liikuntaa ja viimeaikaisissa aloitteissa

on mm. toive löhöilypenkeistä rantareitille ja puistoihin sekä ulkoliikuntasalista Etelä-Haagaan.

Ulkokuntoilupaikat

Helsingin ulkokuntoilulaitetekyselyssä (2014) liikuntavirasto kartoitti silloisten ulkokuntoilulaitteiden käyttöastetta ja toimivuutta. Eniten vastauksia saatiin nuorilta aikuisilta. Ulkokuntoilulaitteita toivottiin erityisesti uimarannoille, koulujen pihoihin ja pururatojen ja sauvakävelyreittien varsille, ulkoilualueille, urheilukenttien vierustoille ja leikkipuistoihin. Yhteen paikkaan kootut kuntosalimaiset, monia toimintamahdollisuuksia tarjoavat tilat olivat toiveena. Voimailun lisäksi myös monitoiminnallisuus nousi esiin toiveissa.

Liikuntapaikasta voi muodostua harrastajaryhmän kokoontumispiste ja yhteisöllinen tila. Ulkokuntoilulaitetekyselyssä ulkokuntoilupaikat mainittiin kohtaamisen paikoiksi, joilta toivottiin mahdollisuutta tavata eri ikäisiä ihmisiä. Lisäksi kaivattiin senioripisteitä ja ohjeistuksia, myös englannin kielellä ja heikkonäköisille. Siisteyttä, valoisuutta, avaruutta ja kauniita maisemia arvostettiin. Kara Koskisen Helsingin ulkokuntosalipal-

velujen kehittämistä käsittelevässä opinäytetyössä yhtenä kehittämisehdotuksena oli ohjattujen harjoitusten tarjoaminen ulkokuntosaleilla (Koskinen 2018). Henkilökohtaisen ohjauksen tarve erityisesti seniorikäyttäjien tavoittamiseksi nousi esiin myös liikuntapaikkaohjelmaa varten tehdyssä haastattelussa.

Helsingin kaupunki tekee ajantasaista seurantaa Hietaniemen ulkokuntoilulaitteiden käytöstä. Seuranta osoittaa laitteiden olleen jatkuvasti runsaassa käytössä kesällä 2021. Eniten käyttötunteja kertyy penkkipunnerrukselle. Myös jalkakyykky, vaakasoutu ja jalkapunnerrus ovat keskimääräistä runsaammassa käytössä. Vähiten käytetään ylätolaitetta vinopenkkipunnerruksen, etupunnerruksen ja hauiskäännön asetuessa välimaastoon.

Ulkokuntoilupaikkoja koskevaan käyttäjien verkkokyselyyn (2018) saatiin noin 300 vastausta. Lähes puolet vastanneista ilmoitti arvioimansa kohteen kuntoiluvälineiden sopivan tarpeisiin melko- tai erittäin hyvin. Yli puolet käyttäjistä oli tyytyväisiä sijaintiin (yli 70 %) ja turvallisuuteen (n. 60 %). Ohjeistus ja laatu saivat hieman huonommat arviot, lähes puolet oli tyytyväisiä laatuun ja 40 % ohjeistukseen. Lähes puolet piti käyttöker-

taa onnistuneena ja 40 vastaajaa 304:stä suosittelisi varmasti palvelua muille. Avovastauksissa kohosivat esiin toiveet siitä, että kuntoilupaiikkoja saataisiin lisää. Vastauksissa korostuivat laitteiden toiminnallisuus ja soveltuvuus erilaisille käyttäjille sekä puutteet kunnossapidossa. Kiinnostavaa oli, että lähes puolet vastanneista oli löytänyt tiedon palvelusta sattumalta.

Helsingin osallistavan budjetoinnin (OmaS-tadi) asukastoiveissa ulkokuntoilupaiikat ja muut liikuntaan liittyvät toiveet muodostavat erittäin suuren osan toiveista. Vuonna 2021 toteutettaviksi valituissa hankkeissa on kuusi ulkokuntoilupaiikkaa, joista yksi kohde toteutetaan myös muita toimintoja sisältävänä lähiliikuntapaikkana.

3.2 Lähiliikuntapaikkojen suunnittelu, kunnossapito ja kustannukset

Lähiliikunnan verkostoa ei ole tätä työtä ennen tarkastelu kokonaisuutena, vaan lähiliikuntapaikkoja on perustettu toisaalta liikuntaverkoston yhteyteen, toisaalta yksittäisten aloitteiden ja havaittujen tarpeiden pohjalta.

Lähiliikuntapaikkojen suunnittelun sisältöä ohjaamaan on laadittu Lähiliikuntapakki (Helsingin kaupunki, liikuntavirasto 2011). Suunnittelussa korostetaan lähiliikunta-alueiden saavutettavuutta, esteetömyyttä ja asukkaiden osallistamista. Lähiliikunta-alueen toiminnallisen sisällön mahdollisuuksia havainnollistetaan, toimintojen mitoituksia, kalusteita ja varusteita esitetään, valaistusta ohjeistetaan ja kunnossapidon tarpeita ja kustannuksia esitetään. Myös lähiliikuntapaikkojen tiedotuksesta annetaan tavoitteet. Lähiliikuntapakissa esitetään lähiliikuntapaikalle sopivia kuntoiluvälineitä. Lisäksi viitataan siihen, että sijoittamalla lähiliikuntapaikka liikuntapuiston yhteyteen voidaan säästää kunnossapitokustannuksissa.

Lähiliikuntapaikat ja ulkokuntoilupaiikat ovat Helsingissä useiden toimialojen vastuulla, ja niitä rakennuttavat ja ylläpitävät useat tahot. Liikunta-alueiden lähiliikuntapaikkoja ja ulkokuntoilupaiikkoja rahoitetaan kulttuurin ja vapaa-ajan budjettirahoituksella, koulupihojen lähiliikuntaa kehitetään kouluja rakennettaessa tai kunnostettaessa osana hanketta ja puistoalueille sijoitetaan lähiliikuntaa osana puistorakentamista. Lähiliikuntapaikkoja ja ulkokuntoilupaiikkoja rakennetaan myös osallistavan budjetoinnin

hankkeina. Kuntoiluvälineitä saatetaan sijoittaa kohteisiin lisäksi kunnossapitovaroilla. Lähiliikuntapaikkarakentamiseen voidaan hakea valtionavustusta (Lähiliikuntapaikat.fi 2022). Tämä tapahtuu yhteistyössä eri hallintokuntien välillä.

Kun lähiliikuntapaikka tai ulkokuntoilupaiikka on rakennettu, vastuu sen kunnossapidosta siirtyy aluetta hallinnoivalle toimialalle. Ulkokuntoiluvälineiden tarjoama palvelu on Kuluttajaturvallisuuslain 920/2011 tarkoittama kuluttajapalvelu, jota Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes ohjaa ja valvoo (Tukes 2021). Välineiden rakennetta, asennusta, tarkastusta ja huoltoa määrittävät yleiset turvallisuusvaatimukset esitetään Standardissa SFS-EN 16630 (2015) Ulos julkiseen käyttöön pysyvästi asennetut kuntolaitteet. Turvallisuusvaatimukset ja testimenetelmät. Standardin mukaan ulkokuntolaitteet on tarkoitettu nuorille ja aikuisille tai yli 140 cm mittaisille käyttäjille kohottamaan kuntoa laitteiden avulla tehtyjen harjoitusten muodossa. Jos ulkokuntoilupaiikkaan sisältyy merkittäviä riskejä, edellytetään turvallisuusasiakirjan laatimista. Aina edellytetään säännöllisiä tarkastuksia välineiden valmistajan ohjeiden mukaisesti, kirjanpitoa tarkastuksista, huolloista ja korjauksista sekä tietojen antamista käyttäjille. Välineitä tulee

voida käyttää turvallisesti ja niiden oikeaa ja riskitöntä käyttö tulee opastaa. Vapaa-painoja ei tule sijoittaa ulkokuntoilupaikoille. Alueella tulee olla infokyltti ja jokaisessa välineen yhteydessä käyttöohje.

Leikkipaikat ja -puistot on ensisijaisesti tarkoitettu käytettäväksi lasten leikkeihin. Tästä syystä leikkipaikoille saa hankkia vain EN 1176 standardin mukaisia tai vastaavan turvallisuustason mukaisia leikkivälineitä. Lähiliikuntalaitteita, jotka eivät ole lapsiturvallisista, ei saa sijoittaa leikkipaikoille. Tällaisia ovat esimerkiksi välineet, joissa on puristumisvaara. Jos leikkipaikalle sijoitetaan lapsiturvallisista liikuntalaitteita, tulee standardin vaatimusten lisäksi ottaa huomioon lasten fysiikan asettamat rajoitukset. Lasten tai heidän vanhempiansa ei voida myöskään olettaa tunnistavan, mitkä välineet ovat leikkipaikkastandardin mukaisia. Tästä syystä liikuntavälineiden aitaaminen leikkipaikalla ei riitä, vaan liikuntavälineet on sijoitettava erilleen ja tarvittaessa erotettava aidalla tai muulla rakenteilla.

Lähiliikuntapaikkojen välineet tarkistetaan silmämääräisesti 1–4 kertaa kuukaudessa ja toiminnallisesti 3–4 kertaa vuodessa. Lisäksi teetetään ulkopuolisella tarkastajalla vuositarkastus.

Vuonna 2019 tehdyssä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan teettämässä arvioissa noin tuhannen ulkokuntoiluvälineen silmämääräisiin ja toiminnallisiin tarkastuksiin arvioitiin tarvittavan yhden henkilön neljän kuukauden työpanos. Leikkipaikoilla yleisesti arvioidaan leikkivälineiden käyttöikäsi noin 15 vuotta. Sama käyttöikä saattaa olla realistinen myös ulkokuntoiluvälineille.

Kunnossapidon kustannuksia seurataan alueittain, eikä yksittäisen palvelun kustannusseuranta ole toistaiseksi ollut mahdollista. Tästä seuraa se riski, että välinekannan kasvaessa kunnossapidon määrärahoissa ei osata varautua laitteiden kunnossapidon kasvaneisiin kustannuksiin. Vuonna 2019 kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan teettämässä arvioissa arvioitiin sen hetkisen noin tuhannen ulkokuntoiluvälineen välinekannasta noin kolmanneksen sisältävän keskiuuria riskejä ja edellyttävä uusimista kolmen vuoden kuluessa. Sen hetkisen ulkokuntoilulaitekannan uusimisen kustannuksen arvioitiin olevan noin 350–450 000 euroa vuosittain. Huolto- ja korjauskuluiksi arvioitiin noin 50–150 euroa laitetta kohden, eli 50–150 000 euroa vuosittain. Opaskylttejä puuttui 120 kohteesta, minkä kustannukseksi arvioitiin 18 000 euroa.

Liikuntapaikkojen tarkistus

Silmämääräisesti
1–4 kertaa
kuukaudessa, alueen
kunnossapitäjä

Toiminnallisesti
3–4 kertaa vuodessa, alueen
kunnossapitäjä

Vuositarkastus teetetään
ulkopuolisella tarkastajalla

Ulkokuntovälineiden silmä- määräisen tarkastuksen muistilista

Tarkista ulkokuntovälineistä ja koko kuntoilupaikasta seuraavat asiat:

1. Koko kuntoilupaikan mahdollinen yleinen ohjetaulu on paikallaan ja luettavissa
2. Jokaisen kuntolaitteen käyttöohje on paikallaan ja luettavissa, jos laitteeseen sellainen kuuluu
3. Jokaisessa laitteessa on kaikki siihen kuuluvat osat paikallaan ja ne ovat ehjiä
4. Laitteet toimii kuten sen kuuluu ja kaikki kiinnitykset ovat riittävän kireällä
5. Laitteet eivät käytettäessä ”klonksu”, heilu tai käyttäyty muuten poikkeuksellisesti liiallisen kulumisen tai muun syyn vuoksi
6. Laitteen mahdollisille astinpinnoille ei ole kertynyt liukastumista aiheuttavaa irtomateriaalia
7. Laitteen mahdollinen putoamisalusta on paikallaan eikä ole liian kulunut
8. Laitteen perustukset (betoni, metalli tms.) eivät ole tulleet haitallisesti esiin alustan liiallisen kulumisen vuoksi
9. Kuntoilupaikkaa mahdollisesti rajaava aita (metalli, puu, pensas) on ehjä
10. Kuntoilupaikassa ei ole sinne kuulumattomia vaaraa aiheuttavia tekijöitä
11. Varmista että rikkinäistä/vaarallista laitetta ei voi käyttää.
12. Ota kuva puutteista ja laita korjausilmoitus Mobilenoteen.

Elinkaari

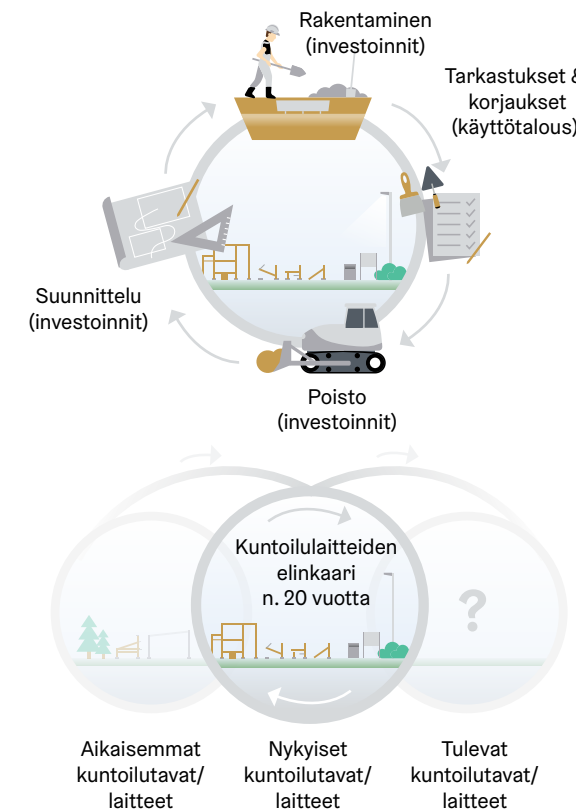
Lähiliikuntapaikkojen ja ulkokuntoilupaikkojen elinkaari koostuu yksittäisten laitteiden elinkaaresta ja alueen elinkaaresta kokonaisuutena. Lisäksi yksittäisen laitteen osat ovat kestävydeltään erilaisia. Esimerkiksi säädettävässä ulkokuntoilulaitteessa laakeroinnit, uretaanipinnat ja liikkuvat osat ovat lyhytikäisiä, rukorakenteet ovat pitkäikäisempiä ja itse runko säilyy ruostumattomana hyvinkin pitkään. Kunnossapidolla on merkittävä vaikutus siihen, kuinka pitkäksi laitteen todellinen elinkaari muodostuu.

Laitteiden tarkastukset, kunnossapito ja yksittäisten laitteiden vaihto toteutetaan käyttötalouden varoista. Jos laitteen elinkaareksi arvioidaan 20 vuotta ja sen vuotuisiksi kunnossapitokustannukseksi 100 euroa, saadaan yhden yksittäisen laitteen elinkaaren mittaiseksi kunnossapitokustannukseksi 2000 euroa, mikä on karkeasti ottaen puolet laitteen hankintahinnasta.

Suorituspaikkaan ja sen kunnossapitoon kuuluu lisäksi paljon muitakin kuin itse kuntoilulaitteet. Puutteellisesta seurannasta huolimatta on ilmeistä, että tällä hetkellä käyttötalouteen varatut varat ovat riittämättömät kasvavan lähiliikuntapaikka- ja ulkokuntoilupaikkaverkoston kunnossapitoon,

mikä osaltaan johtaa paikkojen peruskorjaustarpeen kasvuun.

Suorituspaikkojen peruskorjaukset edellyttävät investointeja ja suunnittelua. Lähiliikunnan evoluutio on ollut huimaa menneinä vuosina. Myös tulevaisuudessa lähiliikunnan tarpeet ja liikuntamuodot oletettavasti kehittyvät.

Ulkokuntovälineiden toiminnallisen tarkastuksen muistilista

Ulkokuntovälineiden toiminnallisessa tarkastuksessa tarkastuksen tekijä kokeilee ja itse käyttää jokaista laitetta ja toimintaa. Muuten tarkastus tapahtuu samoin kuin viikkotarkastus.

Tarkista ulkokuntovälineistä ja koko kuntoilupai- kasta seuraavat asiat:

1. Koko kuntoilupaikan mahdollinen yleinen ohje-
taulu on paikallaan ja luettavissa.
2. Jokaisen kuntolaitteen käyttöohje on paikallaan
ja luettavissa, jos laitteeseen sellainen kuuluu.
3. Jokaisessa laitteessa on kaikki siihen kuuluvat
osat paikallaan ja ne ovat ehjiä.
4. Laite toimii kuten sen kuuluu ja kaikki
kiinnitykset ovat riittävän kireällä.
5. Laite ei käytettäessä ”klonksu”, heilu tai käyttä-
dy muuten poikkeuksellisesti liiallisen kulumisen
tai muun syyn vuoksi.
6. Laitteen mahdollisille astinpinnoille ei ole kerty-
nyt liukastumista aiheuttavaa irtomateriaalia.
7. Laitteen mahdollinen putoamisalusta on
paikallaan eikä ole liian kulunut.
8. Laitteen perustukset (betoni, metalli tms.) eivät
ole tulleet esiin alustan liiallisen kulumisen
vuoksi.
9. Kuntoilupaiikkaa mahdollisesti rajaava aita
(metalli, puu, pensas) on ehjä.
10. Kuntoilupaiikassa ei ole sinne kuulumattomia
vaaraa aiheuttavia tekijöitä.
11. Varmista että rikkiäistä/vaarallista laitetta ei
voi käyttää.
12. Ota kuva puutteista ja laita korjausilmoitus
Mobilenoteen.

Tukkipatteri

- elinkaari n. 20 vuotta
- teräsosien maalaus
10 vuoden välein

Ulkokuntoilulaite

- 0–2 vuoden takuu aika pinnoille
  - 5 vuoden takuu aika
runkorakenteelle
- 20–25 vuoden takuu aika
ruostumiselle

3.3. Helsingin lähiliikuntapaikkaverkosto

3.3.1. Verkoston tarkastelumenetelmät

Lähiliikuntapaikkojen ja ulkokuntoilupaiikkojen nykyistä verkostoa tarkasteltiin paikkatietoa hyödyntäen.

Helsingin lähiliikuntapaikkojen ja ulkokuntoilupaiikkojen sijaintitiedot ladattiin kansallisesta liikuntapaikkojen LIPAS-tietokannasta, jonne kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala päivittää ajantasaiset tiedot Helsingin kohteiden osalta vuosittain. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan asiantuntijoiden mukaan Helsingin lähiliikuntapaikkojen ja ulkokuntoilupaiikkojen tilanne on kohtuullisen hyvin ajan tasalla LIPAS-tietokannassa. Kasvatuksen ja koulutuksen sekä kaupunkiympäristön toimialojen kohteita on kartoitettu niiden kohteiden osalta, joiden on tunnistettu täyttävän lähiliikuntapaikan määritelmän.

Lähiliikuntapaikkojen LIPAS-aineisto sisältää sijaintitiedot kaikista Helsingin lähiliikuntapaikoista. Lähiliikuntapaikat voivat sijaita liikuntapuistoissa, koulujen pihilla, puistoissa ja leikkipuistoissa tai yksityisen tahon ylläpitämällä alueilla. Verkostotarkastelussa on huomioitu kaikki LIPAS-järjestel-

mässä esitetyt lähiliikuntapaikat. Raportissa myöhemmin esitettävän kehittämissuunnitelman 2022–2032 uusien kohteiden rakentamisen ja vanhojen kohteiden peruskunnostusten ohjelmointi koskee kuitenkin vain kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan rahoituksella tehtäviä kohteita. Lähiliikuntapaikkojen aineistosta poistettiin Espoon puolella sijaitsevat kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ylläpitämät ulkoilualueet sekä kuntoportaiden sijainnit, sillä kyseisiä kohteita ei sisällytetty tähän ohjelmaan.

Myös ulkokuntoilupaiikkojen paikkatietoaineisto ladattiin LIPAS-tietokannasta. Ulkokuntoiluvälineitä sijaitsee sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ylläpitämällä alueilla (esim. liikuntapuistot, uimarannat, maauimalat ja ulkoilualueet) että kaupunkiympäristön toimialan ylläpitämällä puistoalueilla. Kaikkia kaupunkiympäristön toimialan ylläpitämiä ulkokuntoilupaiikkoja ja yksittäisiä ulkokuntoiluvälineitä ei kuitenkaan löydy LIPAS-tietokannasta. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan asiantuntijalta saadun suullisen tiedon mukaan LIPAS-tietokantaan on viety sellaiset kohteet, jossa on vähintään kolme ulkokuntoiluvälinettä. Kaikki kaupunkiympäristön toimialan ylläpitämien ulkokuntoilu-

välineiden sijainnit löytyvät Helsingin karttapalvelun ulkokuntoiluvälineet-aineistosta, jota hyödynnettiin verkostotarkastelussa LIPAS-aineiston lisäksi.

Suunnitteilla olevista uusista kohteista saatiin tietoa suullisesti kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan asiantuntijoilta. Lisäksi vuoden 2021 Osallistavan budjetoinnin äänestyksessä toteutukseen valitut lähiliikuntapaikat ja ulkokuntoilupaiikat poimittiin omastadi.hel.fi -sivustolta ja sijoitettiin kartalle kussakin hankekuvauksessa ehdotettuun alustavaan sijaintiin.

Lähiliikuntapaikkojen ja ulkokuntoilupaiikkojen sijaintitietojen lisäksi verkostotarkastelussa hyödynnettiin Helsingin seudun ympäristöpalveluiden tuottamaa väestötietoruuokkoa sekä Helsingin kaupunkitietoyksikön tuottamaa tutkimustietoa huono-osaisuuden ja lasten ja nuorten hyvinvoinnin alueellisista eroista (Mäki, Harjunen & Vilkama 2020) sekä aikuisväestön liikunta-aktiivisuudesta (Mäki 2017).

Lähiliikunta- ja ulkokuntoilupaiikkojen verkoston kattavuutta tarkasteltiin hyödyntäen tässä ohjelmassa palveluille asetettuja ta-

voite-etäisyyksiä. Lähiliikuntapaikkojen sekä pienten, keskisuurten ja suurten ulkokuntolupaikkojen tavoite-etäisyys kotoa on noin 700 m, joka vastaa noin 10 minuutin reipasta kävelyä. Ulkokuntosalien tavoite-etäisyys on noin 3 km, joka vastaa noin 15 minuutin polkupyöräilyä.

Bufferianalyysin avulla pyrittiin tunnistamaan nykyisen verkoston katvealueita, joille olisi väestön tiheyden sekä sosio-ekonomisten hyvinvointierojen pohjalta perusteltua tulevaisuudessa osoittaa lähiliikuntapalveluita.

3.3.2. Verkoston nykytilanne

Lähiliikuntapaikat

Lähiliikuntapaikkojen verkostossa on sekä palveluiden tihentymiä että laajoja katvealueita. Eteläisessä ja läntisessä Helsingissä verkosto on tasaisempi verrattuna keskiin, pohjoiseen, koilliseen ja itäiseen Helsinkiin. Itä-Helsingissä lähiliikuntapaikkoja on joillakin alueilla tiheästi useita lähekkäin, kun taas joillakin alueilla lähiliikuntapaikkoja ei ole lainkaan.

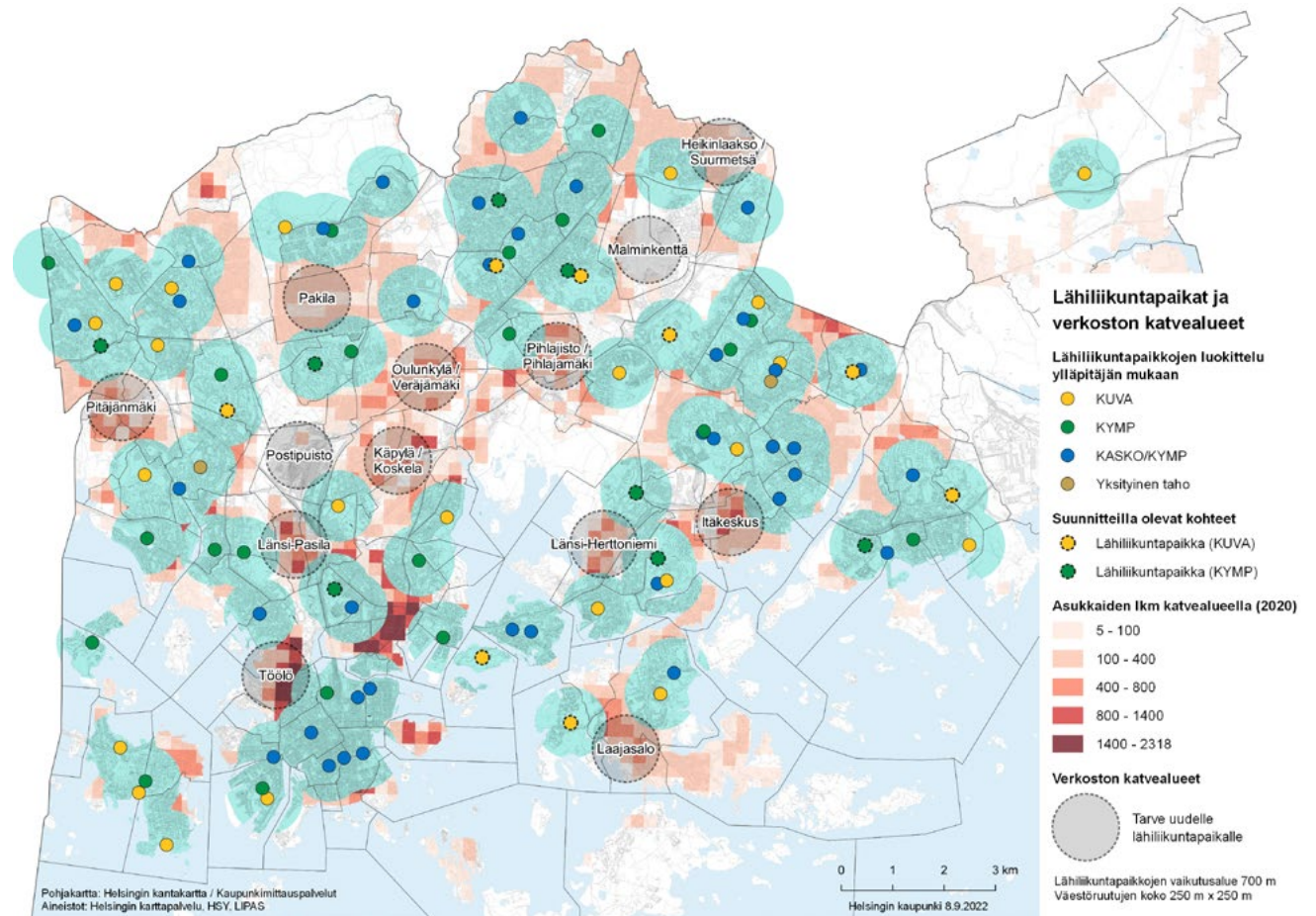

Miniareenat ovat suosittuja lähiliikuntapaikan varusteita. Ne tarjoavat mahdollisuuksia monen ikäisten erilaisiin pallopeleihin ja temppuiluun. Kuva on Helsingin Suomalaisen yhteiskoulun pihalta / Helsingin kaupunki.

Lähiliikuntapaikkojen verkostossa tunnistettiin merkittävä laaja katvealue erityisesti keskisessä Helsingissä Oulunkylän-Veräjämäen-Koskelan-Käpylän alueella sekä parhaillaan rakentuvan Postipuiston alueella. Muita verkoston katvealueita tunnistettiin Itä-Helsingissä Itäkeskuksessa, Länsi-Herttoniemessä sekä Laajasalossa. Eteläisessä Helsingissä verkostossa on puutteita Länsi-Pasilassa sekä Töölössä. Pohjois-Helsingissä verkoston puutteita havaittiin Pakilassa sekä Länsi-Helsingissä Pitäjänmäessä. Koillis-Helsingissä katvealueita on Heikinlaakson-Suurmetsän, Pihlajiston-Pihlajamäen sekä tulevaisuudessa rakentuvan Malminkentän alueilla.

Lähiliikuntapaikat ovat erityisesti lapsille ja nuorille suunnattuja monipuolisia liikkumiseen ja leikkiin soveltuvia liikunta-alueita. Käyttäjälle kuitenkin myös muut ympäristöt, kuten urheilu- ja pelikentät, leikkipuistot tai koulujen ja päiväkotien pihat, voivat tarjota vastaavaa palvelua, vaikka niitä ei olisikaan määritelty lähiliikuntapaikoiksi. Siksi lähiliikuntapaikkojen verkostoa tarkasteltaessa ja suunniteltaessa onkin huomioitava, että tunnistetuilla katvealueilla voi olla lähiliikuntapaikkaverkostoa tukevia tai täydentäviä muita kohteita. Koulu- ja päiväkotipihojen osalta tulee muistaa, että ne ovat vapaasti kaikkien käytössä käytännössä vain kouluaikeiden ulkopuolella.

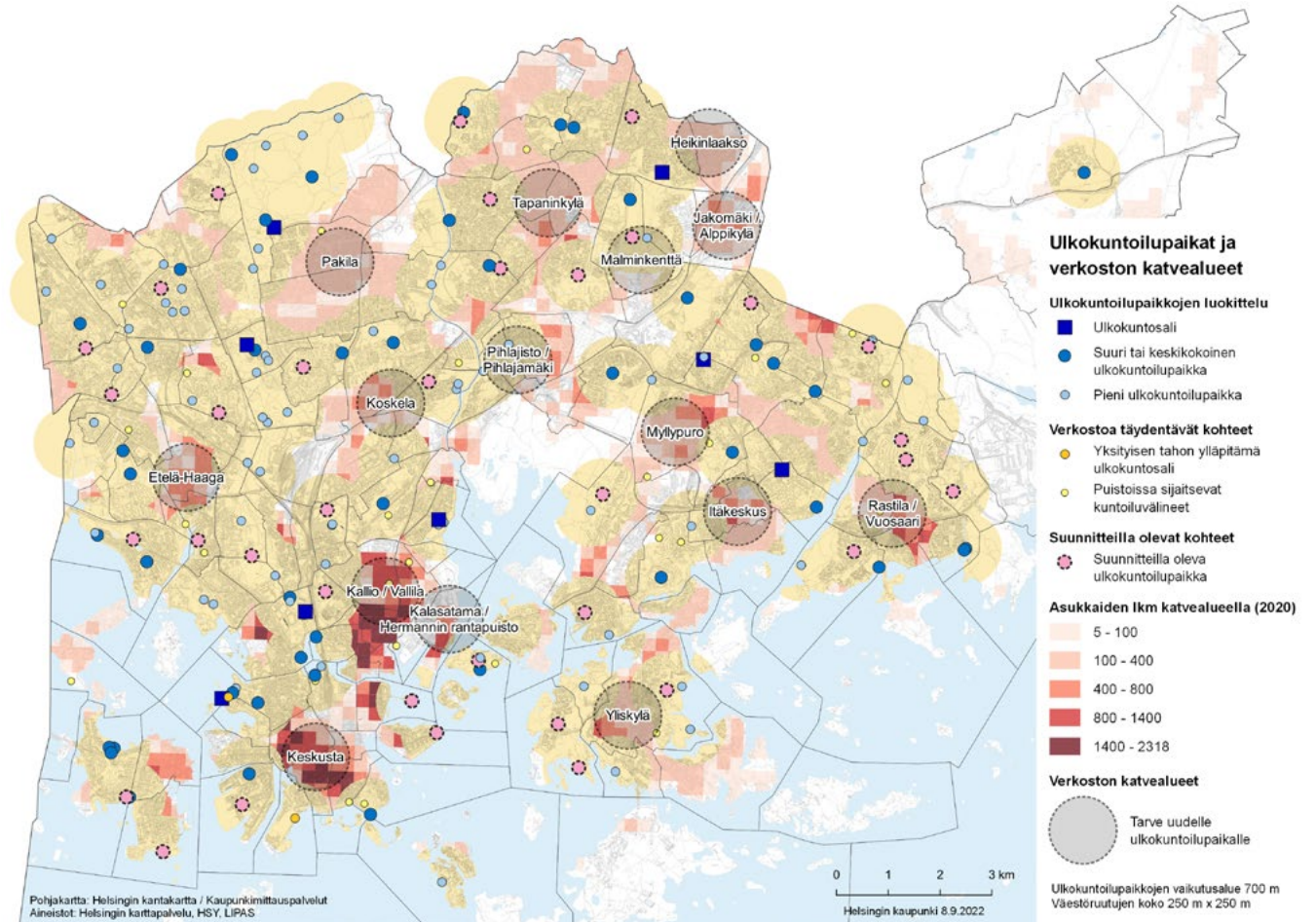

Ulkokuntoilupaikat

Erikokoisia ulkokuntoilupaikkoja on määrällisesti lähiliikuntapaikkoja enemmän, jolloin niiden verkosto myös kattaa kaupungin tasaisemmin. Parhailtaan suunnitteilla ja rakenteilla olevien kohteiden myötä ulkokuntosalien sekä suurien ja keskikokoisten ulkokuntoilupaikkojen verkosto jakautuu entistä paremmin ympäri kaupunkia.

Ulkokuntoilupaikkojen verkostossa merkittävinä katvealueina erottuvat erityisesti eteläinen ja itäinen kantakaupunki, jossa on korkeaan asukastiheyteen nähden hyvin vähän ulkokuntoilupaikkoja.

Lisäksi selkeitä katvealueita tunnistettiin Itä-Helsingissä Rastilassa, Itäkeskuksessa, Myllypurossa sekä Yliskylässä. Myös keskisessä Helsingissä Koskelan alueella, Pohjois-Helsingissä Pakilassa sekä Länsi-Helsingissä Etelä-Haagassa tunnistettiin olevan ulkokuntoilupaikkaverkoston katvealue. Koillis-Helsingistä katvealueita löytyy Heikinlaaksosta, Tapaninkylästä, Jakomäen-Alppikylän sekä Pihlajiston-Pihjalammen alueilta. Lisäksi tulevaisuudessa rakentuvan Malminkentän alueella tulee olemaan tarve ulkokuntoilupaikalle.

Esteettömät lähiliikunta- ja ulkokuntoilupalvelut

Esteettömyyden erityistason mukaisia lähiliikunta- ja ulkokuntoilupaiikkoja on tällä hetkellä tarjolla niukasti, ja niiden alueellinen jakautuminen on epätasaista. Esteettömät kohteet on pääosin kohdistettu erityisesti ikääntyneille tai lapsille.

Lähiliikunta- ja ulkokuntoilupaiikkojen esteettömyydelle ei ole määritelty selkeitä kriteereitä, eikä kohteiden esteettömyystilanteesta ole tehty systemaattista kartoitusta.

LIPAS-järjestelmään kirjattujen tietojen mukaan Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ylläpitämällä alueilla esteettömiä ulkokuntoiluvälineitä löytyy tällä hetkellä Pirkkolan liikuntapuiston ja Talin perhepolun ulkokuntoilupaiikoilta. Lisäksi Ratsaspuiston, Lassilan liikuntapuiston ja Suursuonpuiston lähiliikuntapaikat on suunniteltu esteettömyys huomioiden. Näiden kohteiden lisäksi Kaupunkiympäristön toimialan ylläpitämällä puistoalueilla Taavetinpuistossa, Runar Schildtin puistossa sekä Kotikonnunpuistossa on senioreille suunnattuja ulkokuntoiluvälineitä.

Helsingin kaupunki on laatinut vuonna 2022 datapohjaisen, ikäihmisten liikkumista koskevan analyysin ikäihmisten määrästä, terveydestä, liikkumisesta ja ohjatun liikunnan tarjonnasta alueellisesti Helsingissä. Analyysin perusteella Laajasalossa, Lato-kartanossa, Lauttasaarella, Malmilla, Melunkylässä, Munkkinimessä, Pitäjänmäellä, Puistolassa, Reijolassa, Ullanlinnassa, Vanhassakaupungissa ja Vuosaarella asuu paljon ikäihmisiä, joka hyötyisivät senioreille sopivista lähiliikunta- ja ulkokuntoilupaiikoista.

Tässä työssä tunnistettiin tarve muodostaa selkeät esteettömien lähiliikuntapaikkojen ja ulkokuntoilupaiikkojen kriteerit. Myös kohteiden kartoittaminen ja tavoiteverkon laatiminen tulee tehdä jatkotyönä. On otettava huomioon, että esteettömyys palvelee monenlaisia, tarpeiltaan erilaisia käyttäjäryhmiä. Tärkeää on myös esteettömyyteen liittyvän tiedon saavutettavuus.

3.3.3. Verkoston kehittäminen

Lähiliikuntapaikkojen ja ulkokuntoilupaiikkojen verkostot sijoittuvat liikunta-alueille, puistoihin ja koulupihoihin. Verkostojen kehittäminen tulee tehdä yhteistyössä alueista vastaavien tahojen kanssa: liikuntapaikoista vastaavan kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan, puistoista vastaavan kaupunkiympäristön toimialan sekä koulupihoista vastaavan kasvatuksen ja koulutuksen sekä kaupunkiympäristön toimialan kanssa. Verkoston kehittäminen tapahtuu toisaalta kulttuurin ja vapaa-ajan hallinnoimien liikunta-alueiden ja toisaalta puistojen ja koulupihojen rakentamisen ja peruskunnostusten yhteydessä.

Verkoston kehittämisen periaatteita ovat:

- Lähiliikuntapaikat ja ulkokuntoilupaiikat ovat helposti ja esteettömästi saavutettavia kävellen, pyörällä ja julkisilla kulkuvälineillä. Niitä on tasapuolisesti eri puolilla kaupunkia.

- Lähiliikuntapaikkojen ja ulkokuntoilu- paikkojen tavoite-etäisyys kotoa on noin 700 m, joka vastaa noin 10 minuutin reipasta kävelyä. Ulkokuntosalien tavoite-etäisyys on noin 3 km, joka vastaa noin 15 minuutin polkupyöräilyä.
- Lähiliikuntapaikkoja ja ulkokuntoilupaik- koja rakennetaan erityisesti sinne, missä ihmisvirrat ovat suuria.
- Sijoittelussa otetaan huomioon kaupun- gin tavoitteet vähentää alueiden eriyty- mistä ja lisätä helsinkiläisten kaikkialla kokemaa viihtyisyyttä.
- Lähiliikuntapaikkojen sijoittelussa otetaan huomioon kouluverkosto. Lähiliikuntapaikat voivat tukea koulujen toimintaa ja koulupihojen välineet voivat täydentää lähiliikuntapaikkaverkosta.
- Esteettömyyden erikoistason kohteita sijoitetaan erityisesti liikuntapuistojen yhteyteen, jolloin niiden siisteyttä on helppo ylläpitää ja niiden turvallisuutta voidaan valvoa. Kaupunkitasolla määritetään esteettömyyden erikoistason kohteet ja tavoitellaan tasapuolista tarjontaa.

- Pieniä, sijainniltaan syrjäisiä ulkoilureit- tien varrelle sijoitettuja ulkokuntoilupaik- koja vähennetään.
- Asukkaiden ulkokuntoilupaikkatoiveisiin vastataan ensisijaisesti niin, että uusien paikkojen rakentaminen tukee tasapuoli- sen palveluverkon kehittymistä

3.4. Verkostoa koskevan tiedon ylläpito

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala päivittää lähiliikuntapaikkojen ja ulkokuntoilupaikko- jen tiedot kansalliseen LIPAS-tietokantaan (www.lipas.fi) vuosittain kesällä tehtävän tilannekartoituksen perusteella. Samalla toimiala kyselee tiedot kaupunkiympäristön ja kasvatuksen ja koulutuksen lähiliikunta- paikoista ja sijoittaa myös ne tietokantaan.

LIPAS-tietokannasta tiedot päivittyvät automaattisesti Helsingin kaupungin palve- lukarttaan, josta ulkokuntoilupaikat löytyvät ulkokuntoilupaikka-nimellä ja lähiliikuntapai- kat nimellä lähiliikuntapaikka. LIPAS-tieto- kannasta kohdetta koskevat lisätiedot eivät kuitenkaan siirry automaattisen päivityksen yhteydessä kaupungin sivuille.

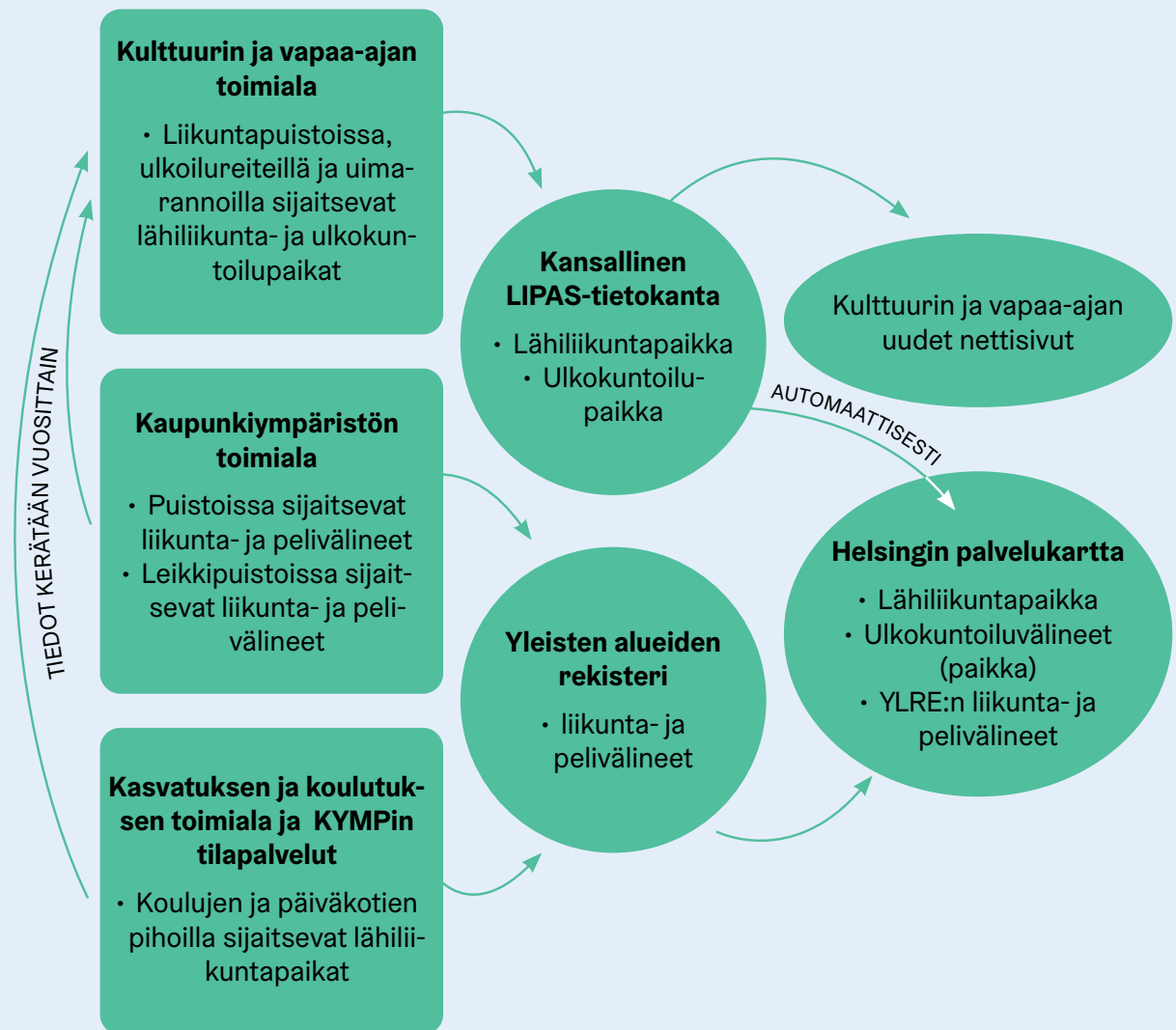
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ja kaupunkiympäristön toimiala eivät käytä LIPAS-tietokantaa. Nämä toimialat eivät myöskään käytä käsitettä lähiliikuntapaikka, vaan ne keräävät tietoja alueillaan sijait- sevista yksittäisistä toimintavälineistä tai elementeistä, joista lähiliikuntapaikka muo- dostuu (esim. leikkivälineet, pelikenttä jne.). Tietoja näistä elementeistä kerätään kau- punki ympäristön toimialan Yleisten aluei- den rekisteriin (YLRE) sekä palvelukartalle. Yleisten alueiden rekisterissä ilmoitetaan yksittäisten ulkokuntoiluvälineiden sijainti, ja palvelukartalla ulkokuntoilupaikat esitetään nimellä ulkokuntoiluvälineet.

Nykytilanteessa tiedonkeruulle ja toimi- alojen väliselle tiedonsiirrolle ei ole sel- keää prosessia. Myös kohteiden erilainen nimeäminen ja tyypittely eri toimialojen ja tietojärjestelmien välillä aiheuttaa epäsel- vyyttä. Ohjelman laatimisen aikana käydyis- sä keskusteluissa tunnistettiin suuri tarve toimivalle käytännölle, jolla kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala saisi muilta toimialoilta tiedot lähiliikunta- ja ulkokuntoilupaikkojen verkostollisista muutoksista ja kohteiden tehdyistä ja tulevista korjauksista.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala kertoo ulkoliikuntapaikoistaan kotisivuillaan, joita

ollaan parhaillaan uudistamassa. Lisäksi ulkoliikuntapaikat ovat palvelukartassa. Käyttäjäpalautteessa on toivottu saavutettavampaa tiedottamista liikuntapaikoista. Palvelukartan käyttöliittymä on vanhentunut ja tiedon löytäminen sitä kautta on vaikeaa. Vaikuttaa siltä, että tieto ulkoliikuntapaikoista kulkee tällä hetkellä parhaiten epävirallisissa verkostoissa (Koskinen 2018). Kyseilyssä käyttäjät kertovat saaneensa tiedon ulkoliikuntapaikasta ystävältä, ja internetistä löytyvät kommentit viittaavat samaan.

Lähiliikuntapaikkojen sijaintia ja laatua koskevan tiedon kulku

LIPAS on valtakunnallinen, julkinen liikunnan paikkatietojärjestelmä, jota hallinnoi Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellinen tiedekunta ja rahoittaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Tietosiältöä ylläpitävät liikuntapaikkojen vastuuhenkilöt kunnissa, virkistysalueyhdistykset sekä muut liikuntapaikkojen omistajat (www.lipas.fi).

LIPAS-tietokannassa Lähiliikunta- ja liikuntapuistot on jaettu seuraavasti: liikuntapuisto, lähiliikuntapaikka, ulkokuntoilupaikka, Par-kour-alue, Skeitti-/rullaluistelupaikka, Pyöräily-alue, Pyöräilyrata ja Frisbeegolfrata.

Lipas-tietokannassa kohteesta kerrotaan liikuntapaikan tila (esim. toiminnassa), -tyyppi (esim. ulkokuntoilupaikka), nimi suomeksi ja ruotsiksi, markkinointinimi, rakennusvuosi, peruskorjausvuodet, annetaan lisätietoja sekä yhteystiedot ja tiedot omistajasta ja osoite. Lisätietoja-kohdassa on yleensä vapaamuotoinen kuvaus kohteen välineistä. Tietokannassa on myös lisätiedot-kohta, jossa kerrotaan kuntoilulaitteiden lukumäärä, liikuntapinta-ala, pintamateriaali, valaistus, onko kohde koululiikuntapaikka tai leikkipuisto, lisätietoja pintamateriaalista, saako julkaista Harrastepassi.fi-sovelluksessa sekä onko käyttö vapaata.

4. Palvelulinjaus

1. Lähiliikuntapaikka on viihtyisä, tunnistettava ja turvallinen

Helsingin lähiliikuntapaikat ovat viimeistelytään korkeatasoisia ja ilmeeltään tunnistettavia. Ne sopivat ympäröivään maisemaan ja kaupunkikuvaan. Liikuntapaikat voivat tarjota myös taide-, kulttuuri- ja luontoelämyksiä. Ne tarjoavat viihtyisän, turvallisen ja ilmastoltaan suotuisan liikkumisympäristön, jossa melu ei haittaa. Turvallisuutta lisäävät käytön ohjeistukset, asianmukainen kunnossapito ja säännölliset tarkastukset sekä huolellisesti valittu sijainti.

Lähiliikuntapaikat sijoitetaan valoisille paikoille tai valaistaan pimeinä vuorokaudenaikoina. Talvikunnossapito järjestetään palveluun johtavalle reitille, mutta ei itse toiminta-alueelle. Jos kuntoiluvälineitä sijoitetaan leikkipuistoihin tai leikkipaikkojen läheisyyteen, noudatetaan leikkipaikkastandardeja ja kuntoilualue erotetaan selkeästi leikkialueesta.

2. Lähiliikuntapaikkojen verkosto on kattava ja tasapuolinen

Lähiliikuntapaikkojen verkosto koostuu kaikille avoimista, maksuttomista liikuntapaikoista. Lähiliikuntapaikkoja ei voi varata ja ne ovat avoinna käyttäjille vuoden ympäri ja kaikkina vuorokauden aikoina. Lähiliikuntapaikkojen verkostoa täydennetään niin, että se tarjoaa alueellisesti kattavan ja eri käyttäjäryhmiä tasapuolisesti palvelevan kokonaisuuden. Verkoston suunnittelussa huomioidaan Helsingin esteettömyyslinjaus.

3. Lähiliikuntapaikkojen monipuoliset toiminnot palvelevat erilaisia käyttäjiä

Lähiliikuntapaikat tarjoavat liikunnan iloa kaiken ikäisille, kaiken kuntoisille ja erilaisin tavoittein liikkuville ihmisille. Ne kannustavat monipuoliseen ja vaihtelevaan liikkumiseen. Toiminnoissa on erilaisia suoritusvaihtoehtoja ja liikunta on mahdollista itsenäisesti ja tasapuolisesti kaikille, myös liikkumisrajoit-

teisille. Lisätoiminnot, kuten levähdyspaikat ja piknik-pöydät edistävät sosiaalisia arvoja ja luovat kokonaisuudesta miellyttävän ja toimivan.

Osa lähiliikuntapaikoista on esteettömyyden erikoistason liikunta-alueita, jotka määrittellään kaupunkitasoisesti. Myös muiden kuin erikoistason kohteiden suunnittelussa huomioidaan esteettömyys. Tavoitteena on, että kaikissa kohteissa on vähintään joitakin esteettämiä välineitä tai alueita.

4. Lähiliikuntapaikka on helposti lähestyttävä

Helsinki on vartin kaupunki ja tämä koskee myös lähiliikuntapaikkoja. Lähiliikuntapaikat sijaitsevat lähellä käyttäjiä ja ovat helposti saavutettavissa kävellen, pyöräillen ja julkisilla kulkuneuvoilla. Pyöräparkit, reitistöjen talvikunnossapito, valaistus ja opasteet tukevat saavutettavuutta.

Lähiliikuntapaikat esitellään kattavasti ja ajantasaisesti kaupungin sivuilla. Lähiliikuntapaikat ovat innostavia ja motivoivia, ja kuntoilulaitteet ovat helposti lähestyttäviä ja ymmärrettäviä. Liikunnan aloittamiseen kannustavat selkeät ohjekyltit, ohjevideot ja ohjattu toiminta. Toimintoja voi toteuttaa yksin tai ryhmässä.

5. Lähiliikuntapaikat ovat joustavia ja kehittyviä

Lähiliikuntapaikat muuttuvat ajassa yhteiskunnallisten ilmiöiden ja liikuntakulttuurin muutosten mukana. Käyttäjäseurannan ja erilaisten osallistamisprosessien kautta huomioidaan käyttäjien muuttuvat tarpeet ja toiveet. Avoin vuoropuhelu lähiliikuntapaikkoja hallinnoivien tahojen, kunnossapitäjien ja käyttäjien välillä tukee joustavaa ja jatkuvaa kehitystä. Hyvinvointi on yhteinen tavoite.

5. Liittymät muihin toimijoihin ja ohjelmiin ja palveluihin

5.1. Helsingin liikkumishjelma

Käytä liikkumavarasi! Helsingin liikkumishjelma (Helsinki 2019) nostaa liikkumisen edistämisen Helsingin kaupungin strategiseksi kärkihankkeeksi. Liikkumisen edistäminen ei noudata hallinnollisia raja-aitoja, eikä selkeää erottelua julkisen, kolmannen ja yksityisen sektorin välillä.

Liikkumishjelma tuo esille tavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2018–2021 kahdeksan eri tavoitealueen kautta: Tavoitteina ovat, että helsinkiläiset ymmärtävät arjen liikkumisen olevan liikuntaa tärkeämpää. Liikkuminen on koko kaupungin yhteinen asia, jota edistetään rohkeasti ja innovatiivisesti. Kaupunkiympäristö ja liikunta- ja kulttuuritarjonta kokonaisuudessaan kannustavat ja houkuttelevat liikkumaan. Pienet lapset omaksuvat liikunnalliset perustaidot ja

-tottumukset. Riittävä liikunnallisuus on osa lasten ja nuorten arkea ja oppimista. Helsingin kaupungin työntekijät liikkuvat enemmän ja istuvat vähemmän työpäivän aikana. Ikääntyneiden ja iäkkäiden arkiaktiivisuus lisääntyy ottamalla huomioon eriytyneet tarpeet. Liikkumista hyödynnetään nykyistä paremmin sairauksien ennaltaehkäisyssä, hoidossa ja kuntoutuksessa.

Toimenpiteitä kohdennetaan erityistä tukea tarvitseville kuntalaisryhmille. Liikkumishjelma tukee kaiken ikäisten liikkumista - alle kouluikäisten, peruskouluikäisten, toisen asteen opiskelijoiden, nuorten aikuisten, aikuisten ja ikäihmisten.

5.2. Ulkoilureitit

Ulkoilureittejä suunnitellaan kaavoituksen yhteydessä. VISTRAssa (2013) esitetään Helsingin viheraluerakenne ja seudulliset ja poikittaiset viheryhteydet, merelliset virkistysvyöhykkeet ja rantareitti. Lisäksi ulkoilureittejä ja niiden tarvetta arvioidaan yleisten alueiden suunnitelmissa.

5.3. Kuntoporrassohjelma

Vuonna 2019 kuntoportaita on ollut Helsingissä Malminkartanon huipulla, Paloheinässä ja Länsi-Herttoniemessä. Kuntoportaiden suosio on lisännyt tarvetta toteuttaa niitä myös muilla Helsingin alueilla.

Lähtökohtaisesti portaat sijaitsevat asutuksen tai liikunnallisten palvelujen, kuten ulkoilureitistöjen lähellä ja ovat helposti savutettavissa. Kuntoportaat on tarkoitettu ensisijaisesti liikunnan harjoittamiseen ja ne voivat olla myös osa ulkoilureittejä. Portaat pidetään kunnossa ja turvallisina, mutta niillä ei ole talvikunnossapitoa. Kuntoportaat rakennetaan ja ylläpidetään yhteistyössä kaupunkiympäristön sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan kanssa.

Helsingin kuntoporrassohjelmassa vuosille 2020–2030 (Helsinki 2019) uusia kuntoportaita on suunniteltu toteutettavaksi Helsingissä kahdessa eri vaiheessa.

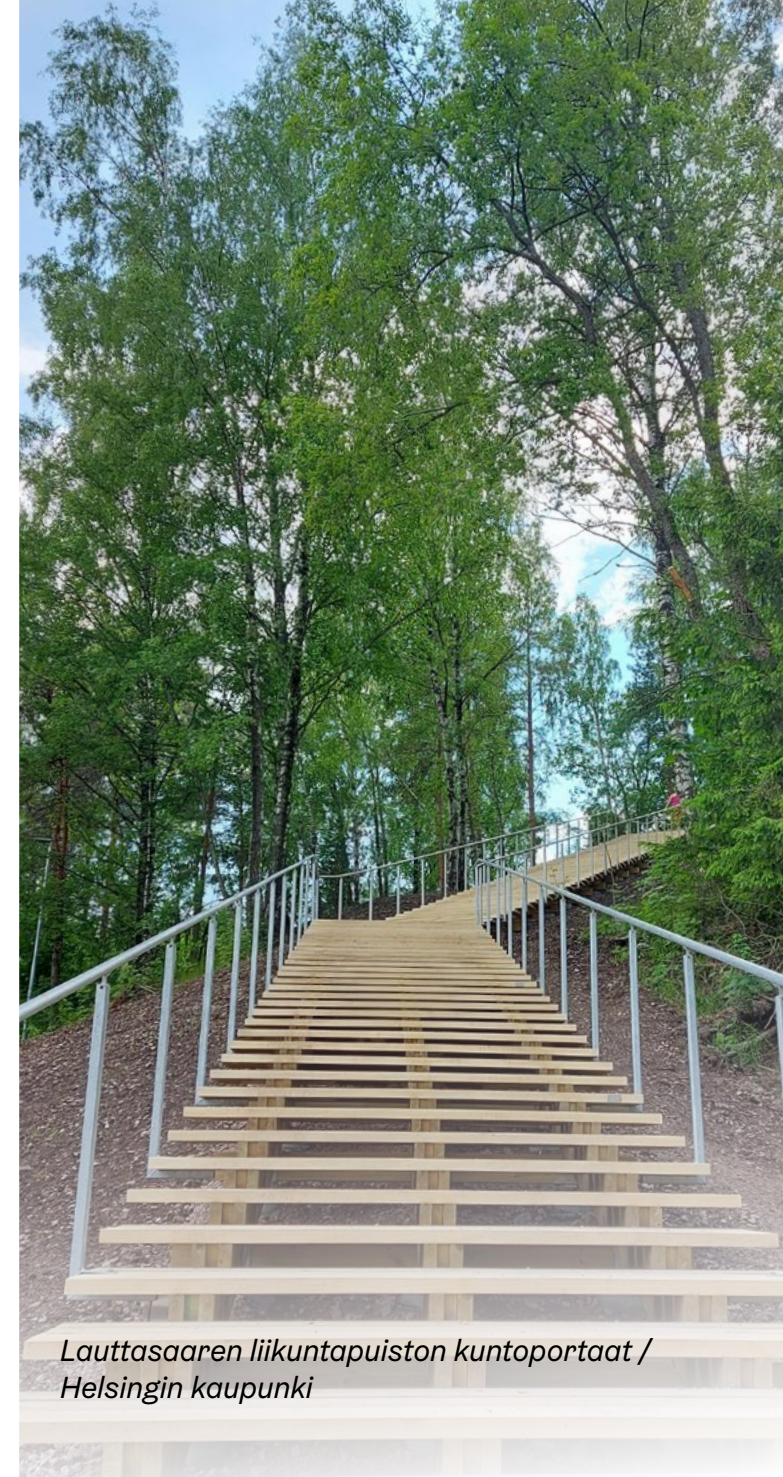
1. Toteutusarvio vuosina 2020–2025

- Alakivenpuisto
- Alppikylänhuippu
- Herttoniemi (perusparannuskohde)
- Lautasaaren liikuntapuisto
- Malminkartanonhuippu (perusparannuskohde)
- Mäntymäki

Näistä on jo toteutettu Mäntymäen, Lauttasaaren, Malminkartanonhuipun ja Alakivenpuiston kuntoportaat.

2. Toteutusarvio vuosina 2026–2030

- Ilomäenpuisto
- Pihlajisto
- Suutarila
- Talinhuippu
- Vuosaarenhuippu tai Vanttikallio

*Lauttasaaren liikuntapuiston kuntoportaat /
Helsingin kaupunki*

5.4. Koulujen ja päiväkotien pihojen kehittäminen ja peruskorjaukset

Koulujen ja päiväkotien pihat ovat keskeisiä lähiliikuntapaikkoja, sillä ne ovat koulujen toiminta-aikojen ulkopuolella kaikkien ja kaiken ikäisten käytettävissä. Helsingin kaupungin strategisena kärkihankkeena toteutetun liikkumishjelman 2018–2021 (Helsinki 2019) tavoitteena oli, että pienet lapset omaksuvat liikunnalliset perustaidot ja -tottumukset sekä että riittävä liikunnallisuus on osa lasten ja nuorten arkea ja oppimista. Ohjelman mukaan helsinkiläisten koulujen ja päiväkotien pihoista osa ei kuitenkaan nykyisellään kannusta liikkumiseen. Syynä voi olla pihan kunto, sen varusteet tai virikkeettömyys. Huolellisesti suunnitellut ja peruskorjatut pihat ovat parhaimmillaan innostavia ja liikkumaan houkuttelevia kaupunkitiloja, jotka omalta osaltaan edistävät lähialueen lasten ja nuorten hyvinvointia. Liikkumishjelman toimenpiteeksi kirjattiin: ”Koulujen pihoja kehitetään liikkumiseen innostaviksi. Pihojen toiminnallisuuden ja monikäyttöisyyden tila kartoitetaan hyödyntämällä mm. Etelä-Suomen Aluehallintoviraston koulupihojen kartoitusta ja Liikkuva Koulu -ohjelman koulujen nykytilan arviointia. Kunnostustoimenpiteistä tehdään

aikataulutettu suunnitelma, jossa huomioidaan välituntiliikkumisen, iltapäivätoiminnan, oppituntien ja harrastuskäytön tarpeet sekä lasten, nuorten ja perheiden omatoimisen käytön edellytykset myös koulupäivien ulkopuolella. Kymmenen koulupihojen liikkumisolosuhteita parannetaan vuodelle 2019 myönnettyllä lisärahoituksella.”

Kasvatuksen ja koulutuksen sekä kaupunkiympäristön toimiala kartoittavat vuosittain pihojen kuntoa sekä kehittämistarpeita. Arvioinnin perusteella pyritään tunnistamaan huonokuntoisia ja heikosti liikkumaan kannustavia pihoja, jotta voidaan ohjata resursseja niiden kehittämiseen. Toimialoilla on parhaillaan käynnissä uudistus, jolla pyritään kehittämään koulu- ja päiväkotipihoihin liittyvää investointisuunnittelua. Tavoitteena on luoda investointilistamalli, jossa kunnossapitotyöt aikataulutetaan useille vuosille eteenpäin. Tällä varmistetaan hankkeiden toteutuksen oikea-aikaisuus, alueellinen kattavuus sekä mahdollistetaan toimialojen yhteistyön kehittäminen lähiliikuntapaikasuunnitteluun liittyen.

Helsingin Suomalaisen yhteiskoulun pihalle on sijoitettu monipuoliseen kehonpainoharjoitteluun sopiva street workout -teline turvahiekka-alustalle / Helsingin kaupunki.

5.5. Leikkipaikat ja leikkipuistot

Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimiala ylläpitää leikkipaikkaverkostoa, jonka tarjoamat leikkipalvelut on vastikään määritelty Leikkipalvelulinjauksessa (2022). Puistoissa sijaitsevat leikkipaikat ovat kaupunkiympäristön ylläpitämiä. Pienemmät lähileikkipaikat on kohdistettu pikkulapsille vanhempineen. Isommat alueleikkipaikat tarjoavat leikin ja liikunnallisen leikin mahdollisuuksia pienten lasten lisäksi myös varhaisnuorille ja nuorille. Alueleikkipaikan yhteydessä saattaa olla myös pelikenttä.

Leikkipuistot ovat laajoja, monipuolisesti varusteltuja kokonaisuuksia, joissa on kasvatuksen ja koulutuksen toimialan järjestämää toimintaa lapsille ja nuorille. Kaupunkiympäristö rakentaa ja ylläpitää leikkipuiston ulkotilat, joissa on leikkivälineiden lisäksi yleensä myös pelikenttä. Osa leikkipuistoista sisältää isommille lapsille ja nuorille tarkoitettuja liikuntapaikkoja, kuten miniareenoita. Tällaiset leikkipuistot on luokiteltu lähiliikuntapaikoiksi.

Leikkipaikkoja on myös lähes kaikkien koulujen ja kunnallisten päiväkotien pihilla. Ne ovat kasvatuksen ja koulutuksen toimialan hallinnoimia. Käytännön ylläpitovastuu on kaupunkiympäristön toimialalla. Koulupihaan voi kuulua myös pelikenttä ja sinne saattaa olla sijoitettu lähiliikuntapaikka.

5.6. Esteettömyys

Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksissa (2022–2025) linjataan, että ulkoliikuntapaikoissa tulee olla myös esteettömyyden erikoistason liikunta-alueita. Erikoistason ulkoliikuntapaikkojen sijainnit määritellään kaupunkitasoisesti. Alueellisten liikuntapaikkojen suunnittelussa, laitteiden valinnassa ja rakentamisessa huomioidaan esteettömyyskriteerit. Linjauksessa edellytetään Lähiliikuntaohjelman vastaavan toimenpiteen toteuttamisesta.

Helsingin kaupungin vammaisneuvosto edistää vammaisten ja pitkäaikaissairaiden kaupunkilaisten yhdenvertaisuutta ja osallisuutta Helsingissä ja ottaa kantaa asioissa, jotka vaikuttavat vammaisten ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen, osallisuuteen ja vaikuttamismahdollisuuksiin, elinympäristöön ja asumiseen sekä liikkumiseen ja palveluihin. Vammaisneuvosto seuraa ja edistää YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen toteuttamista Helsingissä. Sopimuksen tarkoituksena on taata täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti eri tavoin vammaisille kaupunkilaisille kaikki ihmisoi-keudet ja perusvapaudet sekä edistää vammaisten henkilöiden ihmisarvon kunnioittamista.

Helsingin vammaisneuvoston joulukuun 3.12.2021 vammaisten päivän tilaisuus käsiteli aihetta Liikunnan riemua kaikille. Tilaisuudessa nostettiin esiin liikunnan merkitys vammaisten terveydelle ja hyvinvoinnille.

Liikunnan edellytys on mahdollisuuksien luominen. ”Matala kynnyks” on eri ihmisille erilainen. Esimerkiksi ulkokuntolaitteiden tulee olla kaikenlaisille käyttäjille sopivia, ja suorituspaikan tulee olla helposti saavutettavissa ja turvallinen. Lisäksi tarvitaan penkkejä levähtämistä varten. Myös tiedon tulee olla helposti saavutettavaa.

Uimastadionin ulkokuntosali / Kuva WSP

Helsingin kaupungin Vanhusneuvosto vaikuttaa kaupungin toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

Kyselyssä vanhusneuvostoille iäkkäiden toimintakyvyn edistämisestä (2022) Helsingin kaupunki sai vanhusneuvostoltaan kouluarvosanan 7 ikääntyneiden liikuntamahdollisuuksien järjestämisestä. Tärkeimpinä kehittämiskohteina pidettiin toimintakyvyltään heikentyneiden ikäihmisten liikuntaryhmiä, kuljetuksia liikuntapalveluihin, liikuntapaikkojen maksuttomuutta ja tilojen järjestämistä järjestöille. Positiivisena kehityksenä pidettiin sitä, että penkkejä on lisätty joillekin liikuntareiteille ja alueille, kaupunki on tukenut arkiliikuntaa ja että saavutettavuuteen on herätty.

Lausunnossaan Helsingin liikkumisohjelman vanhusneuvosto toivoo eläkeläisjärjestöjen merkityksen osana kulttuurin ja vapaa-ajan palveluverkkoja selvittämistä ja toiminnan tukemista (Vanhusneuvosto 2020). Tiedonsaanti palveluista on ratkaisuva ongelma. Liikunnan maksuttomuus on tärkeää, sillä eläkkeet saattavat olla hyvin pieniä.

Vanhusneuvosto nostaa ulkokuntosalit esiin erityisesti: Lähipalvelut ovat tärkeitä liikunnassa. Paikallisella toiminnalla on aivan eri tavalla mahdollisuus saada ihmisiä mukaan kuin sellaisella, johon pitäisi matkustaa. Lähiliikuntapaikkojen ulkokuntosalit tarjoavat lausunnon mukaan hyvän matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuden. Niiden merkitys on korostunut kevään 2020 tilanteessa, kun suuri osa muista liikuntapalveluista ei ole käytettävissä. Verkostoa tulee laajentaa. Ikääntyneille tarvitaan lisää kannustusta ja opastusta lähiliikuntapaikkojen käyttöön. Matalan kynnyksen toimintaa kehitettäessä on hyvä muistaa, että eläkeläisjärjestöillä on laaja paikallistoiminnan verkosto. Sen mahdollisuuksia liikunnan edistäjinä ei ole vielä riittävästi otettu käyttöön. Useimmat laitteet ovat ikääntyneille sopivia ja tasa-

painolaitteet hyvinkin hyödyllisiä. Lisäksi lausunnossa todetaan, että Soveltavan liikunnan havainnot ovat oikeaan osuvia ja koskevat yhtä lailla ikääntyneitä: Kaupunki ei ole täysin esteetön eivätkä kaikki (digi) palvelut saavutettavia. Palvelupolku ei ole kaikilta osin asiakaslähtöinen ja polulla on aukkoja poikkihallinnollisesti sekä kaupungin ja järjestöjen välillä.

Helsingin ulkokuntoilupaikkojen esteettömyyttä arvioivassa opinnäytetyössä (Kiuru ja Havulehto 2021) havaittiin esteettömyyden näkökulmasta suurimpien ongelmien koskeva saavutettavuutta: tietoa esteettömistä ulkokuntopaikoista oli niukasti saatavilla ja palvelukartan esteettömiksi kerrotut kohteet olivat vaikeasti saavutettavia (vaikea löytää tai vaikea päästä suorituspaikalle). Opinnäytetyössä esitellään ulkokuntosalien esteettömyyskartoitusslomake, jota voidaan käyttää myös suunnittelun muistilistana.

5.7. Skeittipaikkaohjelma

Skeittipaikat ovat yksi Helsingin kaupungin järjestämistä palveluista, jotka edistävät etenkin nuorten kaupunkilaisten liikunta- ja ulkoilumahdollisuuksia. Skeittipaikkoja käyttävät skeittaajien lisäksi yhtä aktiivisesti scoottaajat, bmx-pyöräilijät ja rullaluistelijat.

Helsingin kaupungin skeittipaikkapalveluiden toteuttamista tukee ja ohjaa Helsingin skeittipaikkaohjelma, jota päivitetään kymmenen vuoden välein. Skeittipaikkaohjelma 2022–2023 perustuu skeittipaikkojen tavoitteelliseen skeittipaikkojen palveluverkostoon, jonka tavoitteena on skeittipalvelun alueellinen tasapuolisuus Helsingissä.

Helsingin nykyinen skeittipaikkojen palveluverkosto on jo melko kattava, joten uudessa skeittipaikkaohjelmassa 2022–2023 korostuu olemassa olevien skeittipaikkojen kunnostus. Skeittipaikkaohjelman tavoitteena on ohjata nykyisten kaupungin ylläpitämien skeittipaikkojen parantamista, esittää muutama uusi kohde sekä aikatauluttaa alustavaa toteuttamisohjelmaa. Skeittipaikkaohjelmaa täydentää erillinen skeittipaikkalinjaus, joka määrittelee periaatteet ja reunaehdot skeittipaikkojen suunnittelulle.

Helsingin skeittipaikkaohjelman toimenpiteet on arvioitu toteutettavan kahdessa vaiheessa ohjelmakauden aikana.

5.8. Frisbeegolfohjelma

Frisbeegolf on Helsingin kaupungin järjestämä palvelu, joka edistää kaupunkilaisten liikunta- ja ulkoilumahdollisuuksia. Frisbeegolfin harrastajamäärät ja kiinnostus lajia kohtaan ovat olleet viime vuosina nopeasti kasvussa. Palvelun järjestäminen on tarpeellista, sillä laji on vakiintunut ja suosittu liikuntamuoto, jota harrastetaan suorituspaikeiden puuttuessa spontaanisti mitä erilaisimmissa ympäristöissä.

Helsingin frisbeegolfolosuhteiden kehittämistä ohjaa frisbeegolfohjelma, joka päivitetään 10 vuoden välein. Helsingin frisbeegolfohjelma 2022–2032 perustuu frisbeegolfin palveluverkostotarkasteluun, jonka tavoitteena on frisbeegolfpalvelun alueellinen tasapuolisuus. Ohjelmassa esitetään alustava suunnitelma uusien kohteiden toteuttamisesta sekä olemassa olevien kohteiden kunnossapito- ja hoitotöistä sekä tarpeista.

Verkostollisen kattavuuden lisäksi frisbeegolfalueiden suunnittelussa tulee myös huomioida mm. frisbeegolfin aiheuttama ympäristön kuluminen, harrastuksen turvallisuus sekä yleisten alueiden virkistyskäytön tasapuolisuus eri asukasryhmien näkökulmasta. Tämän takia frisbeegolfalueita tulee suunnitella, toteuttaa ja kunnossapitää huolellisesti ja harkitusti.

Vuosaaren frisbeegolfrata / Kuva WSP

6. Kehittämisohjelma vuosille 2022–2032

6.1. Tavoite

Kehittämisohjelma perustuu Helsingin kaupunkistrategian tavoitteeseen kohentaa edellytyksiä liikkuvaan elämään niin, että kaupunkilaisten terveys paranee. Strategian mukaisesti Helsinki lisää liikuntapaikkarakentamista painottaen tilojen avointa ja tehokasta käyttöä sekä matalan kynnyksen liikkumisen mahdollistavia elementtejä kaupunkitilassa, kuten kuntoportaita, ulkokuntosaleja sekä penkkejä ja laitureita.

Kehittämisohjelman toisena keskeisenä tekijänä on kuluttajaturvallisuuslain ja yleisen viihtyvyyden mukainen velvoite kunnossapitää liikuntapaikkojen turvallisuutta ja siisteyttä, mikä ohjaa peruskunnostusten ohjelmointia. Samalla tulee ottaa huomioon esteettömien lähiliikuntamahdollisuuksien tasapuolinen tarjonta.

Uusien lähiliikuntapaikkojen rakentamisessa ja nykyisten kunnostamisessa tärkeimpiä priorisoitavia tavoitteita ovat

1. huonokuntoisten kohteiden kunnostaminen ja turvallisuusriskien poistaminen
2. verkoston puutteiden ja aukkojen täydentäminen sekä lähiliikuntamahdollisuuksien lisääminen
3. verkoston tasapuolisuus sekä segregaatien estäminen ja alueellisten hyvinvointierojen lieventäminen.

Lähiliikuntapaikkojen verkostot muodostuvat liikunta-alueilla, puistoissa sekä koulujen piha-alueilla sijaitsevista kohteista, joten kehittäminen edellyttää jatkuvaa keskustelua verkostoja hallinnoivien tahojen kesken: kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan, kaupunkiympäristön toimialan sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan.

6.2. Investoinnit

Kulttuurin ja vapaa-ajan investointivaroissa on varauduttu uuteen lähiliikuntapaikkarakentamiseen. Vuosittain voidaan rakentaa arviolta kahdesta kolmeen suurta kohdetta tai useita pienempiä kohteita. Investointeja kohdistetaan erityisesti kaupunkiudistusalueille, joita ovat Vuosaari, Mellunmäki, Malmi, Malminkartano ja Kannelmäki. Tällä summalla voidaan suunnitella ja toteuttaa noin kaksi tai kolme lähiliikuntapaikkaa vuosittain tai useampia pieniä ulkokuntoilu- paikkoja. Ulkokuntoilupaikan koko ja laatu vaikuttavat sen hintaan. Yksi suuri ulkokuntosali maksaa likimain yhtä paljon kuin kaksi keskikokoista ulkokuntoilupaiikkaa tai neljä pientä ulkokuntoilupaiikkaa.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan lähiliikuntapaikkojen peruskorjauksiin on budjetoitu varoja vuosittaisiin korjauksiin. Vuoden 2022 pääkohteeksi on jo nimetty Roihuvuoren liikuntapuisto. Seuraavina vuosina voidaan arviolta peruskorjata kahdesta kolmeen kohdetta vuodessa.

Koulupihoilla ja puistoissa sijaitsevien kohteiden rakentaminen ja peruskunnostukset rahoitetaan niille varatulla hankerahoituksella.

OmaStadi, Helsingin osallistuvan budjetoinnin malli, tarjoaa merkittävän lisärahoituskanavan lähiliikuntapaikka- ja ulkokuntoilu- paikkainvestoinneille. Vuonna 2021 kaupunki tarjosi osallistuvan budjetoinnin avulla kehitettäviä kohteita varten yhteensä 8,8 miljoonaa euroa. Kaupunkilaiset äänestivät toteutukseen yhteensä 30 liikuntaan ja ulkoiluun liittyvää hanketta. Näihin lukeutuivat lähiliikuntapaikkana ja ulkokuntoilupaiikkana toteutettava kohde Alppilaan sekä lisäksi ulkokuntoilupajat Katajanokalle, Tervasaareen, Vattuniemeen, Laaksoon sekä Lauttasaaren uimarannalle. Hankkeiden suunnittelu ja toteutus aloitetaan kevään 2022 aikana.

6.3. Kunnossapidon rahoitustarpeen tunnistaminen

Kunnossapidon resursseilla jatkuvasti korjataan ja uusitaan huonokuntoisia laitteita ja muita tarkastuksissa tai asiakaspalautteen perusteella havaittuja vaurioita. Yksittäisten laitteiden poistaminen tai vaihtaminen kuuluvat kunnossapidon tehtäviin.

Kunnossapidon resurssit jaetaan alueittaisesti, ei rakennusosittain. Tästä syystä ulkokuntoilulaitteiden ja lähiliikuntapaikkojen viikoittaisten ja kuukausittaisten tarkastusten ja kunnossapidon osuutta alueellisista kokonaiskustannuksista on vaikea arvioida luotettavasti.

Vielä 2000-luvun alussa ulkokuntoilulaitteita oli vain vähän, mutta vuonna 2010 Helsinkiin hankittiin satoja ulkokuntoiluvälineitä ja tämän jälkeen uusia laitteita ja kuntoilu- paikkoja on tullut vuosittain. Osa 2010-luvun alkupuolen hankinnoista on osoittautunut melko huonosti kestäviksi. Esimerkiksi vuoden 2019 välineseurannassa tunnistettiin yhteensä 30 välittömästi ja 270 lyhyellä aikavälillä korjattavaa tai vaihdettavaa kuntolaitetta. Yksin näihin kunnostuksiin arvioitiin silloin tarvittavan 250 000–300 000 euroa.

Jokaisella uudella kohteella on vaikutusta kunnossapidon tulevaisuuden kustannuksiin. Yhden yksittäisen laitteen kunnossapitoon kuluu rahaa sen elinkaaren aikana arviota noin puolet hankintakustannuksesta. Lisäksi suorituspaikka tarvitsee säännöllistä kunnossapitoa. Verkoston kasvattamisen tuottamiin kunnossapitokustannuksiin tulee varautua kunnossapidon määrärahoissa ja käytettävissä olevissa henkilöresursseissa.

6.4 Peruskunnostettavat lähiliikuntapaikat ja ulkokuntoilupaikat

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan ylläpitämien lähiliikunta- ja ulkokuntoilupaikkojen peruskunnostustarpeita on tarkasteltu kohteiden vuositarkastuksessa 2021 havaitujen puutteiden perusteella. Lisäksi peruskunnostusten ohjelmoinnissa on otettu huomioon verkoston tasapuolisuus ja lähiliikunnan tavoitteiden tukeminen. Peruskunnostusten ohjelmoinnissa on myös esitetty sellaiset Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan hallinnoimat kohteet, joiden peruskunnostusten suunnittelu on jo käynnistynyt tätä ohjelmaa laadittaessa. Peruskunnostettavat lähiliikunta- ja ulkokuntoilupaikat on luokiteltu ensimmäisenä kunnostettaviin kohteisiin, seuraavaksi kunnostettaviin kohteisiin sekä muihin, pidemmällä aikavälillä kunnostettaviin kohteisiin.

Ensimmäisenä kunnostettavat kohteet

- Pukinmäen liikuntapuiston lähiliikuntapaikka ja ulkokuntoilupaikka
- Tapaninvainion uimarannan ulkokuntoilupaikka
- Vesalan liikuntapuiston lähiliikuntapaikka ja ulkokuntoilupaikka
- Kannelmäen liikuntapuiston ulkokuntoilupaikka
- Laajasuon liikuntapuiston lähiliikuntapaikka ja ulkokuntoilupaikka
- Herttoniemen liikuntapuiston ulkokuntoilupaikka
- Laajasalon liikuntapuiston ulkokuntoilupaikka
- Mustikkamaan liikuntapuiston ulkokuntoilupaikka
- Vuosaaren liikuntapuiston ulkokuntoilupaikka
- Kivikon liikuntapuiston lähiliikuntapaikka

Seuraavaksi kunnostettavat kohteet

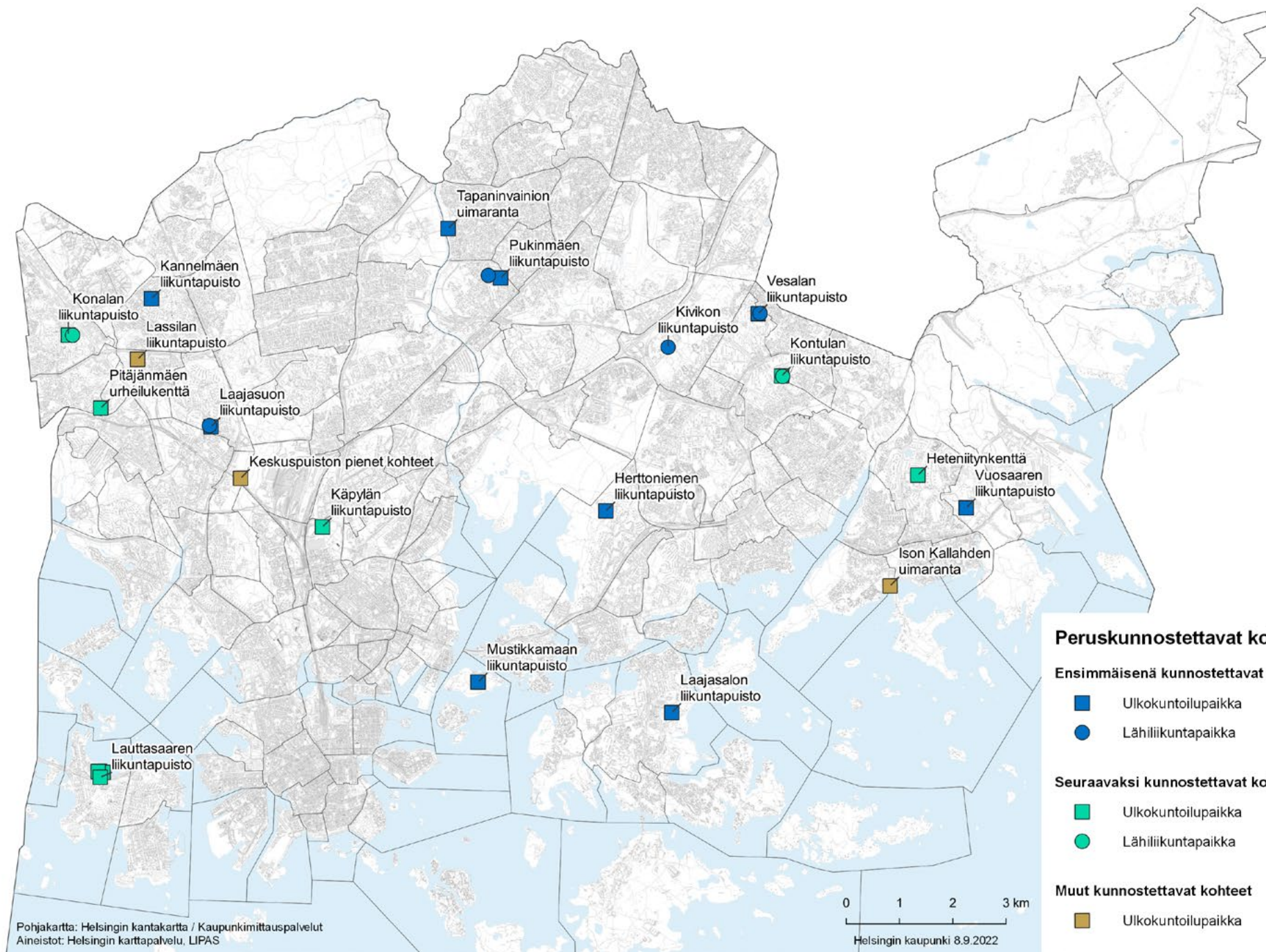
- Käpylän liikuntapuiston ulkokuntoilupaikka
- Heteniitynkentän ulkokuntoilupaikka
- Pitäjänmäen urheilukentän ulkokuntoilupaikka
- Lauttasaaren liikuntapuiston 4 ulkokuntoilupaikkaa
- Konalan liikuntapuiston lähiliikuntapaikka ja ulkokuntoilupaikka
- Kontulan liikuntapuiston lähiliikuntapaikka ja ulkokuntoilupaikka

Muut kunnostettavat kohteet

- Ison Kallahden uimarannan ulkokuntoilupaikka
- Lassilan liikuntapuiston ulkokuntoilupaikka
- Keskuspuiston pienten kohteiden inventointi ja kehittäminen toimintaketjuksi

6.5 Uudet lähiliikuntapaikat

Uusien lähiliikuntapaikkojen ohjelmoinnissa esitetään Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan hallinnoimat kohteet, joiden suunnittelu tai rakentaminen on jo käynnistynyt tämän ohjelman laatimisen aikana. Näiden lisäksi uusia lähiliikuntapaikkoja esitetään verkoston aukkopaikkoihin, joissa kohteiden tarkempi sijainti määräytyy jatkosuunnittelussa.

Ensimmäisenä toteutettavat kohteet

- Kruunuvuorenrannan liikuntapuiston lähiliikuntapaikka
- Mustikkamaan liikuntapuiston lähiliikuntapaikka
- Ala-Malmin liikuntapuiston lähiliikuntapaikka
- Itäkeskus

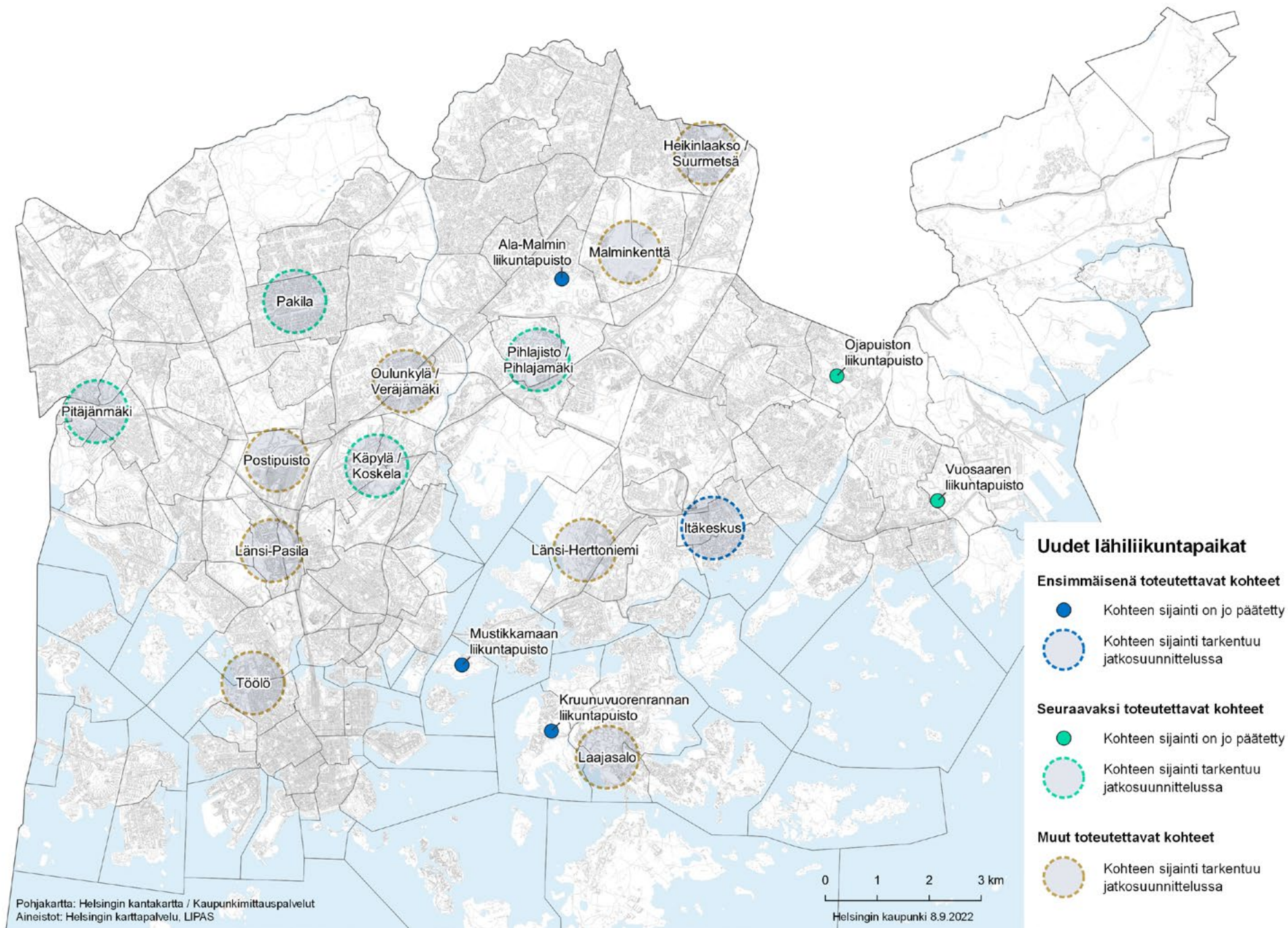
Seuraavaksi toteutettavat kohteet

- Ojapuiston liikuntapuiston lähiliikuntapaikka
- Vuosaaren liikuntapuiston lähiliikuntapaikka
- Käpylä / Koskela
- Pakila
- Pihlajisto / Pihlajamäki
- Pitäjänmäki

Muut toteutettavat kohteet

- Töölö
- Länsi-Pasila
- Postipuisto
- Oulunkylä / Veräjämäki
- Heikinlaakso
- Länsi-Herttoniemi
- Laajasalo
- Malminkenttä

6.6 Uudet ulkokuntoilupaikat

Uusien ulkokuntoilupaikkojen ohjelmoinnissa esitetään Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan hallinnoimat kohteet, joiden suunnittelu tai rakentaminen on jo käynnistynyt tämän ohjelman laatimisen aikana. Näiden lisäksi uusia ulkokuntoilupaikkoja esitetään verkoston aukkopaikkoihin, joissa kohteiden tarkempi sijainti määräytyy jatkosuunnittelussa.

Ensimmäisenä toteutettavat kohteet

- Kruunuvuorenrannan liikuntapuiston ulkokuntoilupaikka
- Ruskeasuon liikuntapuiston ulkokuntoilupaikka (OmaStadi 2021)
- Kasinonrannan ulkokuntoilupaikka (OmaStadi 2021)
- Siltämäen liikuntapuiston ulkokuntoilupaikka
- Stansvikin uimarannan ulkokuntoilupaikka
- Herttoniemenrannan liikuntapuiston ulkokuntoilupaikka
- Ala-Malmin liikuntapuiston ulkokuntoilupaikka
- Ellen Thesleffin puiston ulkokuntoilupaikka
- Kallio / Vallila
- Myllypuro
- Itäkeskus
- Rastila / Vuosaari

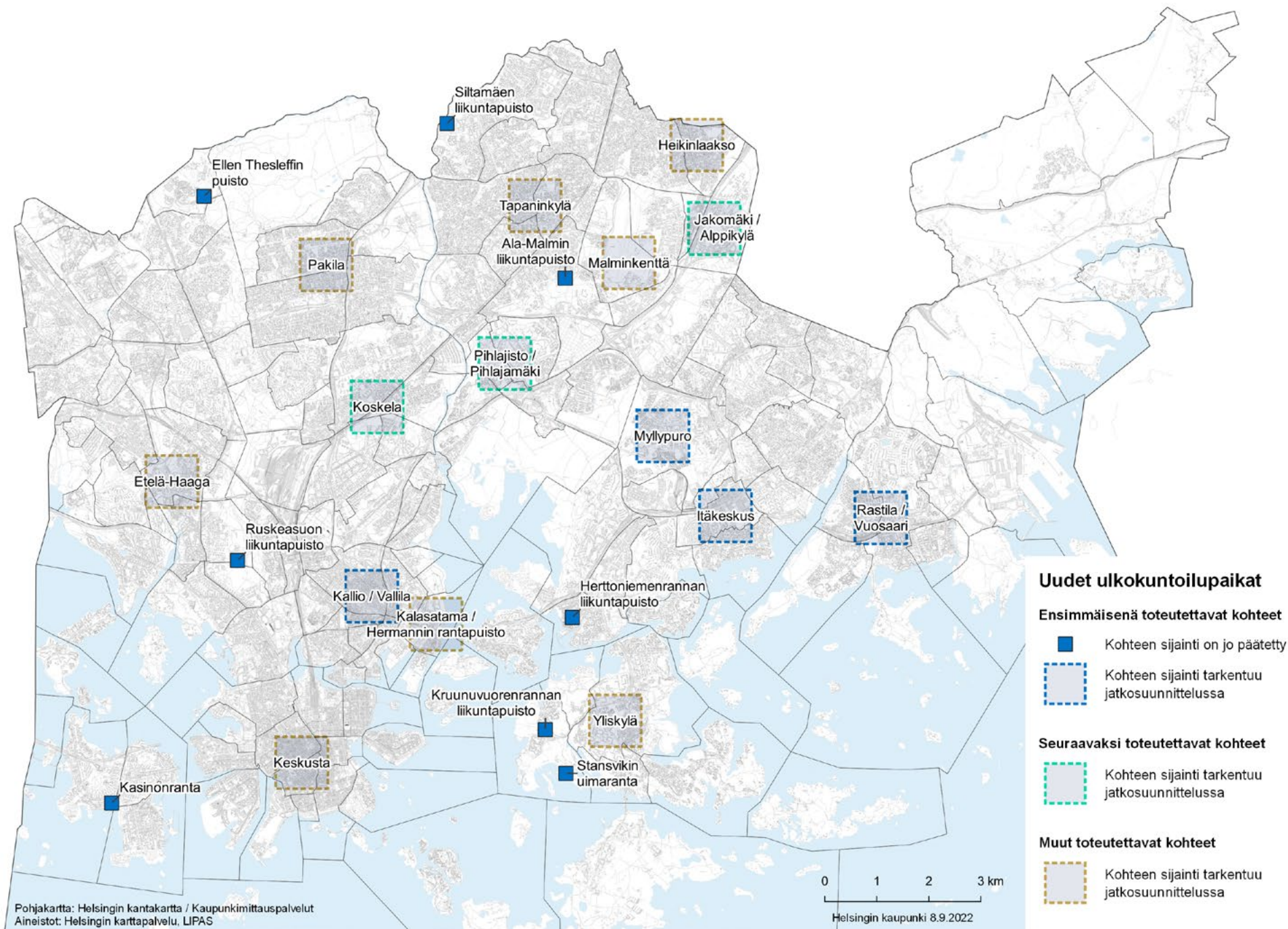
Seuraavaksi toteutettavat kohteet

- Koskela
- Jakomäki / Alppikylä
- Pihlajisto / Pihlajamäki

Muut toteutettavat kohteet

- Kalasatama / Hermannin rantapuisto
- Keskusta (Töölönlahden kehittämisen tai eteläiset kaupunginosat)
- Etelä-Haaga
- Tapaninkylä
- Pakila
- Heikinlaakso
- Yliskylä

6.7 Tiedonkulku ja tiedotus

Lähiliikuntapaikkoja ja ulkokuntoilupaikkoja koskevan ajantasaisen tiedon ylläpito Helsingissä on osoittautunut hajanaiseksi ja vaikeasti ylläpidettäväksi.

Työn aikana tunnistettiin tarve selkeälle lähiliikuntapaikan ja ulkokuntoilupaikan määrittämiselle, joka olisi yhtenäinen sekä kulttuurin ja vapaa-ajan, kaupunkiympäristön sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialoilla.

Tiedonkulun parantamiseksi tulisi sopia, että lähiliikuntapaikoista ja ulkokuntoilupai-koista Helsingin kaupungissa käytettävät nimitykset sovitettaisiin LIPAS-järjestelmään yhteensopiviksi. Tiedonkulun selkeyttämiseksi samat termit tulisi ottaa käyttöön myös kaupunkiympäristön toimialan ylläpitämässä Yleisten alueiden rekisterissä sekä kaupungin karttapalvelussa ja palvelukartalla.

Tiedonkulun kehittäminen yhteistyössä eri toimialojen välillä on käynnistynyt tämän työn laatimisen aikana, ja sitä jatketaan edelleen.

6.8 Muut kehitysehdotukset

Lähiliikunnalle on asetettu paljon strategisia tavoitteita helsinkiläisten hyvinvoinnin edistämiseksi, ja kaupunkilaiset esittävät runsaasti lähiliikuntaa koskevia toiveita. Aiheen parissa työskentelevät tiivistävät yhteistyötä ja tapaavat säännöllisesti. Verkostoa kehitetään yhteistyössä eri hallintokuntien kesken.

Koulupihat on todettu kansallisestikin erittäin merkittäviksi liikkumista edistäviksi ja lasten ja nuorten hyvinvointia ja sosiaalista kehittymistä tukeviksi paikoiksi. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on arvioinut koulupihojen tarjoamia leikki- ja liikuntamahdollisuuksia, mutta koulupihojen asemaa lähiliikunnan verkoissa ei ole täysin hyödynnetty. Koulupihojen lähiliikunnan järjestelmällinen kehittäminen osana lähiliikunnan verkostoja on yksi lähitulevaisuuden kehittämistavoite.

Tässä työssä on havaittu esteettömän lähiliikuntaverkoston puutteita. Kehityshankkeen esitetään esteettömän lähiliikuntapaikan kriteerien määrittämistä, kohteiden esteettömyyden kartoittamista ja tavoiteverkoston laatimista. Lisäksi nykyisistä esteettömistä lähiliikuntapaikoista tulee kerätä käyttäjäkokemuksia, ja niitä tulee edelleen kehittää. Kehitystyö tehdään yhteistyössä kaupungin esteettömyysasiantuntijoiden kanssa.

Lähdeluettelo ja kirjallisuutta

- Espoon kaupunki 2019. Espoon lähiliikuntapaikkaohjelma 2019–2028. ISBN: 978-951-857-852-2 (painettu julkaisu) 978-951-857-853-9.
- Helsingin frisbeegolfrataselvitys 2012. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2012:4.
- Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset 2022 – 2055.
- Helsingin kaupunki 2011. Lähiliikuntapakki.
- Helsingin kaupunki 2019. Käytä liikkumavarasi. Helsingin liikkumisohjelma. <https://www.hel.fi/static/helsinki/valtuustoseminaari-2019/kayta-liikkumavara-si.pdf>
- Helsingin kaupunki 2022. Ikäihmisten määrä, terveys, liikkuminen ja ohjatun liikunnan tarjonta alueellisesti Helsingissä. Datapohjaisen, ikäihmisten liikkumista koskevan analyysin jatko-osa.
- Helsingin kaupunki 2022. Ulkoliikuntapaikat. <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/liikunta/ulkoliikuntapaikat/>
- Helsingin kaupunki rakennusvirasto 2012. Palvelulinjaus Helsingin frisbeegolfalueista 2.2.2012.
- Helsingin kaupunkitilaohje 2020. Liikuntapuistot ja -kentät sekä lähiliikuntapaikat. <https://kaupunkitilaohje.hel.fi/kortti/liikuntapuistot-kentat-lahiliikuntapaikat/>
- Helsingin kuntosuunnitelma 2020–2030, Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön julkaisu 2019:23
- Helsingin ulkokuntoilulaitekysely 2014. Ei julkaistu.
- Helsinki 2021. Kasvun paikka. Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025.
- Kiuru, Sanna ja Havulehto, Tiia. 2021. Esteettömyys Helsingin ulkokuntosaleilla. Esteettömyyskartoituslomakkeiden laatiminen. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Apuvälineteknikko (AMK). Apuvälinetekniikan tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö 11.11.2021.
- Koskinen, Kara 2018. HelsinkiGym, Ulkokuntosalipalvelun kehittäminen. Haaga Helia ammattikorkeakoulu. Kehittämistyö. Liikunta-alan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto.
- Kuluttajaturvallisuuslaki 2011/920.
- Kysely vanhusneuvostoille iäkkäiden toimintakyvyn edistämisestä 2022. <https://ihmisoikeudet.hel.fi/wp-content/uploads/2022/02/VANHUSNEUVOSTON-VASTAUS-IAKKAIDEN-TOIMINTAKYVYN-EDISTA-MISESTA.pdf>.
- Leikkipalvelulinjaus – Taustaraportti 2022. Helsingin kaupunki kaupunkiympäristön toimiala.
- LIPAS-tietokanta. <https://www.lipas.fi/etusivu>
- Lähiliikuntapaikat.fi
- Mäki, N. 2017. Kokemus lähiympäristöstä ja liikunta-aktiivisuus. Julkaisussa Ahlgren-Leinvuo, H., Högnabba, S., Mäki, N., Ranto, S. & Sulander, J. 2017. Hyvinvoinnin monet ulottuvuudet. Elinolojen ja -tapojen yhteyksiä helsinkiläisten terveyteen ja hyvinvointiin. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot. Tutkimuskatsauksia 2017.
- Mäki, N., Harjunen, O. & Viikama, K. 2020. Lasten ja nuorten ennaltaehkäisevien sosiaali- ja terveyspalvelujen tarveperusteisen rahoituksen kohdentaminen. Esimerkki myönteisen erityiskohtelun mallin laskemisesta. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot. Työpapereita 2020:2.
- Määttä, Suvi 2021. Mitä kouluterveyskysely kertoo lasten ja nuorten harrastuksista ja harrastusmahdollisuuksista Helsingissä? Kvartti Kaupunkitiedon verkkolehti. [Mitä Kouluterveyskysely kertoo lasten ja nuorten harrastuksista ja harrastusmahdollisuuksista Helsingissä? | Kvartti](https://www.hel.fi/kaupunkitiedon-verkkolehti/2021/03/11/mita-kouluterveyskysely-kertoo-lasten-ja-nuorten-harrastuksista-ja-harrastusmahdollisuuksista-helsingissa-|kvartti)
- Norra, Jan, Ruokonen, Reijo ja Karvinen, Jukka 2003. Koulupihojen liikuntaolosuhteet. Valtakunnallinen tutkimus 2003. Nuori Suomi ry:n julkaisusarja 2004:1.
- Oulun kaupunki 2018. Lähiliikuntapaikkaohjelma - Työryhmän loppuraportti.
- Ruuti. <https://ruuti.munstadi.fi/aloitteet>
- SFS-EN 1176-1:2017. Leikkikenttävälineet ja turva-alustat. Osa 1: Yleiset turvallisuusvaatimukset ja testimenetelmät.
- SFS-EN 1177:2018 Leikkikenttien iskua vaimentavat alustat. Testimenetelmät iskunvaimennuksen määrittämistä varten
- SFS-EN 16630 2015. Ulos julkiseen käyttöön pysyvästi asennetut kuntolaitteet. Turvallisuusvaatimukset ja testimenetelmät.
- Tukes 2021. Tuotteet ja palvelut. Kuluttajille tarjottavat palvelut. Kuntoliikunta ja ulkoilu. Ulkokuntoilupaidat. <https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kuluttajille-tarjottavat-palvelut/kuntoliikunta-ja-ulkoilu/ulkokuntoilupaidat>
- Valtion liikuntaneuvosto 2011. Liikuntapaikkarakentamisen suunta. Opetusministeriön julkaisu 2008:45.
- Vammaisneuvosto. <https://ihmisoikeudet.hel.fi/vammaisneuvosto/>
- Vanhusneuvosto 2020. Vanhusneuvoston kannanotto liikumisohjelman havaintoihin ikääntyneiden ja soveltavan liikunnan osalta. https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/Kaupunginkanslia/Vanhusneuvosto/vanhusneuvoston_kannanotto_liikkumisohjelman_havainnoista_30.3.2020.pdf
- Vanhusneuvosto. <https://ihmisoikeudet.hel.fi/vanhusneuvosto/>
- VISTRA Vihreä ja merellinen Helsinki 2050. VISTRA osa 1: lähtökohdat ja visio. Helsingin kaupunki Kaupunkisuunnitteluvirasto. Kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2013:4.

Kuvailulehti

Tekijä	Fröberg Stefan, Jyrkiäinen Pekka, Luomanen Jussi, Regårdh Elina
Nimike	Lähiliikuntapaikkaohjelma 2022–2032
Julkaisuaika	10:2022
Sivuja	50
Liitteitä	-
ISBN	978-952-386-187-9
Kieli, koko teos	Suomi
Kieli, yhteenveto	Suomi, Ruotsi

Tiivistelmä:

Helsingin kaupungin lähiliikuntaohjelma on laadittu syksyn 2021 ja kevään 2022 aikana kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan liikuntapalvelujen, kaupunkiympäristön kaupunkitila- ja maisemasuunnittelun sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan edustajien muodostamassa työryhmässä. Ohjelman tavoitteena on Helsingin kaupungin lähiliikunnan palvelutason linjaaminen ja ohjelmointi siten, että kehitetään tasapuolisesti helsinkiläisiä palveleva, riittävä ja monipuolinen verkosto. Työn aikana on yhtenäistetty ja täsmennetty lähiliikunnan määritelmiä ja luotu kokonaiskuva lähiliikuntapaikkojen nykytilasta, määritetty verkoston kriteerit ja ohjelmoitu verkoston kehitystarpeet seuraavan noin kymmenen vuoden ajalle. Lisäksi on sovittu lähiliikuntapaikkoja koskevan tiedon ylläpidosta.

Lähiliikuntapaikat ovat kaikille avoimia ja maksuttomia vapaaseen ja spontaaniin liikuntaan ja kuntoiluun tarkoitettuja alueita, ja ne ovat erittäin suosittu kaupungin tarjoama palvelu. Lähiliikunnan piiriin kuuluvat Helsingin kaupungissa monet urheilun ja liikunnan lajit. Näistä lähiliikuntaohjelma keskittyy määrittelemään erityisesti lapsille ja nuorille kohdistettujen monimuotoisten lähiliikuntapaikkojen ja pääosin aikuisille kohdistettujen ulkokuntoilupaikkojen palvelutarjontaa ja verkostoja. Ulkokuntoilupaikat

on jaeltu palvelutarjontansa perusteella kolmeen ryhmään: ulkokuntosalit, keskikokoiset tai suuret ulkokuntoilupaikat ja pienet ulkokuntoilupaikat.

Helsingin kaupungin ylläpitämiä ulkokuntoilupaikkoja on Helsingissä vuonna 2022 yhteensä 132 kappaletta ja lähiliikuntapaikkoja 83. Lähiliikuntapaikkojen verkostossa on sekä palveluiden tihentymiä että laajoja katvealueita. Eri kokoisia ulkokuntoilupaikkoja on määrällisesti enemmän ja niiden verkosto kattaa kaupungin tasaisemmin. Katvealueina erottuvat eteläinen ja itäinen kantakaupunki. Esteettömyyden erikoistason mukaisia lähiliikunta- ja ulkokuntoilupaikkoja on tarjolla niukasti ja niiden tarjonta on epätasaista.

Verkostoa kehitetään yhteistyössä eri hallintokuntien kanssa. Lähiliikuntapaikkojen ja ulkokuntoilupaikkojen tavoite-etäisyys kotoa on noin 700 m ja ulkokuntoilusalien tavoite-etäisyys noin 3 km. Paikkoja rakennetaan erityisesti sinne, missä ihmisvirrat ovat suuria. Sijoittelussa otetaan huomioon kaupungin tavoitteet vähentää alueiden eriytymistä ja lisätä helsinkiläisten kaikkialla kokemaa viihtyisyyttä.

Lähiliikuntaohjelmassa esitetään kaupungin lähiliikuntapaikkojen palvelulinjaus, liittymät muihin ohjelmiin sekä uusien ja peruskunnostettavien kohteiden kehitysohjelma lähivuosille. Tiedon kulun ja tiedottamisen kehittäminen on käynnistetty työn aikana. Ohjelmassa nostetaan esiin kunnossapidon merkitys ja resurssitarve toimivan verkoston ylläpitämiseksi. Esteettömien lähiliikuntamahdollisuuksien kehittäminen esitetään yhtenä jatkokehityssaiheena.

Avainsanat: lähiliikunta, ulkokuntoilu, ulkokuntosali, palvelulinjaus, palveluverkosto, kehitysohjelma

Beskrivning

Författare	Fröberg Stefan, Jyrkiäinen Pekka, Luomanen Jussi, Regårdh Elina
Titel	Program för näridrottsplatser 2022–2032
Publiceringstid	10:2022
Sidor	50
Bilagor	-
ISBN	978-952-386-187-9
Språk, hela arbetet	Finska
Språk, sammanfattningen	Finska, Svenska

Sammanfattning:

Helsingfors stads näridrottsprogram har utarbetats av en arbetsgrupp bestående av experter och intressenter mellan hösten 2021 och våren 2022. Gruppen bestod av representanter från kultur- och fritidssektorns idrottssektion, stadsmiljösektorns stadsrums- och landskapsplaneringavdelning samt från fostrans- och utbildningssektorn. Syftet med programarbetet är att anpassa och omforma servicenivån för näridrotten i Helsingfors stad på ett sådant sätt som utvecklar ett täckande och mångsidigt nätverk för att tjäna alla Helsingforsbor i lika grad. Under arbetets gång har definitionerna av näridrotten förenats och avgränsats, och en övergripande bild av det aktuella tillståndet för lokala idrottsplatser har skapats och nätverkets kriterier har fastställts. Baserat på dessa har nätverkets utvecklingsbehov planerats för de nästa tio åren. Därutöver har man kommit överens om underhåll av information om närliggande idrottsanläggningar.

De lokala utegymmen, näridrottsplatserna och uteträningsplatserna lämpar sig speciellt för spontan motion och träning. De är en mycket populär gratis tjänst som staden erbjuder alla. I Helsingfors stad omfattar lokalidrotten många typer av sporter och fysiska aktiviteter. Av dessa fokuserar programmet för näridrottsplatser till att definiera serviceutbudet och nätverken av olika lokala motionsplatser riktade särskilt till barn och ungdomar samt

utomhusträningsplatser främst riktade till vuxna. Platserna för utemotion är indelade i tre grupper på basis av servicenivån: utegym, stora eller medelstora utomhusträningsplatser samt mindre utomhusträningsplatser.

I nuläget, år 2022 finns det i Helsingfors 132 platser för uteträning och uteidrott samt 83 näridrottsplatser, vilka underhålls och upprätthålls av Helsingfors stad. Nätverket av näridrottsplatser är inte jämnt utspritt, servicen har koncentrerats på vissa områden samtidigt som andra områden har en bristfällig servicenivå. Utspridningen av olika slags platser för uteträning är betydligt jämnare kring staden, med undantag för den södra och östra innerstaden där servicenivån är bristfällig. Det finns endast få utomhusträningsplatser av specialnivån för tillgänglighet och deras utspridning är dessutom ojämn.

Nätverket utvecklas i samarbete med stadens olika förvaltningssektorer. Målsättningen är att näridrottsplatserna är på under 700 meters och utegymmen på under 3 km avstånd från hemmet. Platserna byggs speciellt till lägen där människoströmmarna är betydliga. Placeringen av platserna strävar till att öka alla Helsingforsbornas trivsel i stadsmiljön, samt tar hänsyn till målsättningen att minska segregationen mellan de olika stadsdelarna.

I programmet för näridrottsplatser redogörs servicemålsättningen för stadens näridrottsplatser, anknytningarna till andra utvecklingsprogram, samt ett utvecklingsschema för hur nuvarande näridrottsplatser bör renoveras. Koordineringen av informationsflödet och kommunikationen har satts i gång vid samband med arbetet. Programmet lyfter fram både vikten av underhåll och resurserna som behövs för att upprätthålla ett fungerande servicenätverk. Programmet lyfter även fram utvecklingen av tillgängliga lokala motionsmöjligheter som ett eventuellt tema för vidareutveckling.

Nyckelord: *Näridrott, utomhusträning, utegym, servicemålsättning, servicenätverk, utvecklingsprogram*

Helsinki